

ROBERT DŽORDAN

TOČAK VREMENA

KNJIGA PETA

NEBESKI OGANJ

Preveo
Aleksandar Milajić

■ Laguna ■

Naslov originala

Robert Jordan

The Fires of Heaven

Book Five of The Wheel of Time

Copyright © 1993 by Bandersnatch Group, Inc.

All rights reserved.

Translation Copyright © 2006, 2023 za srpsko izdanje, LAGUNA

Harijeti

Svetlost njenih očiju je moja Svetlost

SADRŽAJ



	MAPE	10, 11, 582
Prolog	PRVE ISKRE	13
Poglavlje 1	RASPIRIVANJE PLAMENA	29
Poglavlje 2	RUIDEAN	53
Poglavlje 3	IZBLEDELE SENKE	69
Poglavlje 4	SUMRAK	81
Poglavlje 5	MEĐU MUDRIMA	90
Poglavlje 6	DVERI	104
Poglavlje 7	POLAZAK	119
Poglavlje 8	PRELAZAK GRANICE	127
Poglavlje 9	ZNAK	133
Poglavlje 10	SMOKVE I MIŠEVI	144
Poglavlje 11	DEVETOPREG	154
Poglavlje 12	STARA LULA	162
Poglavlje 13	SOBICA U SIJENDI	167
Poglavlje 14	SUSRETI	177
Poglavlje 15	ŠTA SE SVE MOŽE SAZNATI U SNOVIMA	186
Poglavlje 16	NEOČEKIVANA PONUDA	200
Poglavlje 17	NA ZAPAD	210
Poglavlje 18	VERNI PAS MRAKA	218
Poglavlje 19	SEĆANJA	225
Poglavlje 20	PROLAZ DŽANGAI	240

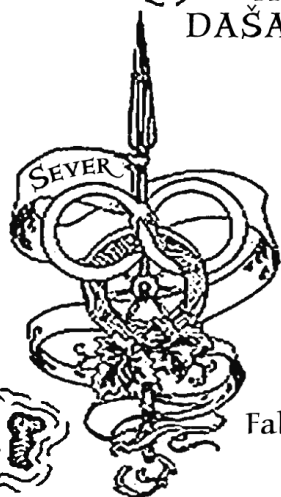
Poglavlje 21	SEČIVO NA DAR	247
Poglavlje 22	NOĆNE PTICE.....	255
Poglavlje 23	„PETINU VAM DAJEM“	264
Poglavlje 24	TAJNA PORUKA.....	271
Poglavlje 25	GALAD U SNOVIMA.....	278
Poglavlje 26	SALI DAERA	285
Poglavlje 27	VEŽBE IZ USTRUČAVANJA	294
Poglavlje 28	U ZAMCI.....	305
Poglavlje 29	SEĆANJE NA SALDEJU	314
Poglavlje 30	OPKLADA	318
Poglavlje 31	DALEKA MEČAVA	325
Poglavlje 32	PATRLJAK KOPLJA.....	333
Poglavlje 33	GRIMIZNA HALJINA	342
Poglavlje 34	SREBRNA STRELA.....	350
Poglavlje 35	OTRGNUTA	361
Poglavlje 36	NOVO IME	367
Poglavlje 37	NASTUP U SAMARI.....	377
Poglavlje 38	STARI ZNANAC	384
Poglavlje 39	SUSRETI U SAMARI.....	389
Poglavlje 40	TOČAK TKA.....	401
Poglavlje 41	RUKOTVORINA KINA TOVEREA	414
Poglavlje 42	KOVANJE PLANA.....	422
Poglavlje 43	OVDE I SADA	432
Poglavlje 44	TUŽNIJE OD TUŽNOG	444
Poglavlje 45	POSLE OLUJE.....	458
Poglavlje 46	NOVE BITKE, NOVO ORUŽJE.....	469
Poglavlje 47	CENA BRODA	482
Poglavlje 48	RASTANCI	497
Poglavlje 49	PUTOVANJE U BOANDU	506
Poglavlje 50	UČENJE I PODUČAVANJE	526
Poglavlje 51	VESTI STIŽU U KAIRHIJEN.....	542
Poglavlje 52	MOGUĆNOST IZBORA	559
Poglavlje 53	REČI KOJE IŠČEZAVAJU	572
Poglavlje 54	PUT U KAEMLIN	580
Poglavlje 55	SPALJENE NITI	597
Poglavlje 56	ŽERAVICA	612
	REČNIK	619
	O AUTORU.....	635

S njegovim se dolaskom vatre užasa nanovo rasplamsavaju. Brda gore, zemlja sahne. Ljudske plime se povlače, časovi ističu. Zid je probijen, a koprena s odlaska podignuta. Oluja mahnita iza vidika, nebeski oganj zemlju pročišćuje. Nema izbavljenja bez razaranja, nema nade s ove strane smrti.

– odlomak iz *Zmajskih proročanstava*,
za koji se veruje da ga je prevela
N'Delija Basolejn, prva Devica na mač
zakleta Rajdenu od Hol Kuhona, oko
400. godine posle Slamanja sveta



MRTVO
MORE



ARITSKI
OKEAN

Tremalking



Bandar
Eban

Falme

Tančiko

Elmora

Vetrogrizov
prst

Kalm

Ebou Dar

Reka Dagon

ARAD
DOMAN

Reka Akium

planine

Katar

Paeris
Svar
(Mračna
suma)

Almotska
ravnica

Emondovo

Polje

Baerlon

DVE
REKE

Reka Andahar

TARABON

Maglene

Dzehana

Amador

AMADICIJA

Reka Šarija

Obala senki

GELDAN

Kraj sveta

Reka Arnel

Reka Dagon

Reka Akium

Reka Andahar

Reka Šarija

Reka Dagon

Reka Akium

Reka Andahar

Reka Šarija

Reka Dagon

Reka Akium

Reka Andahar

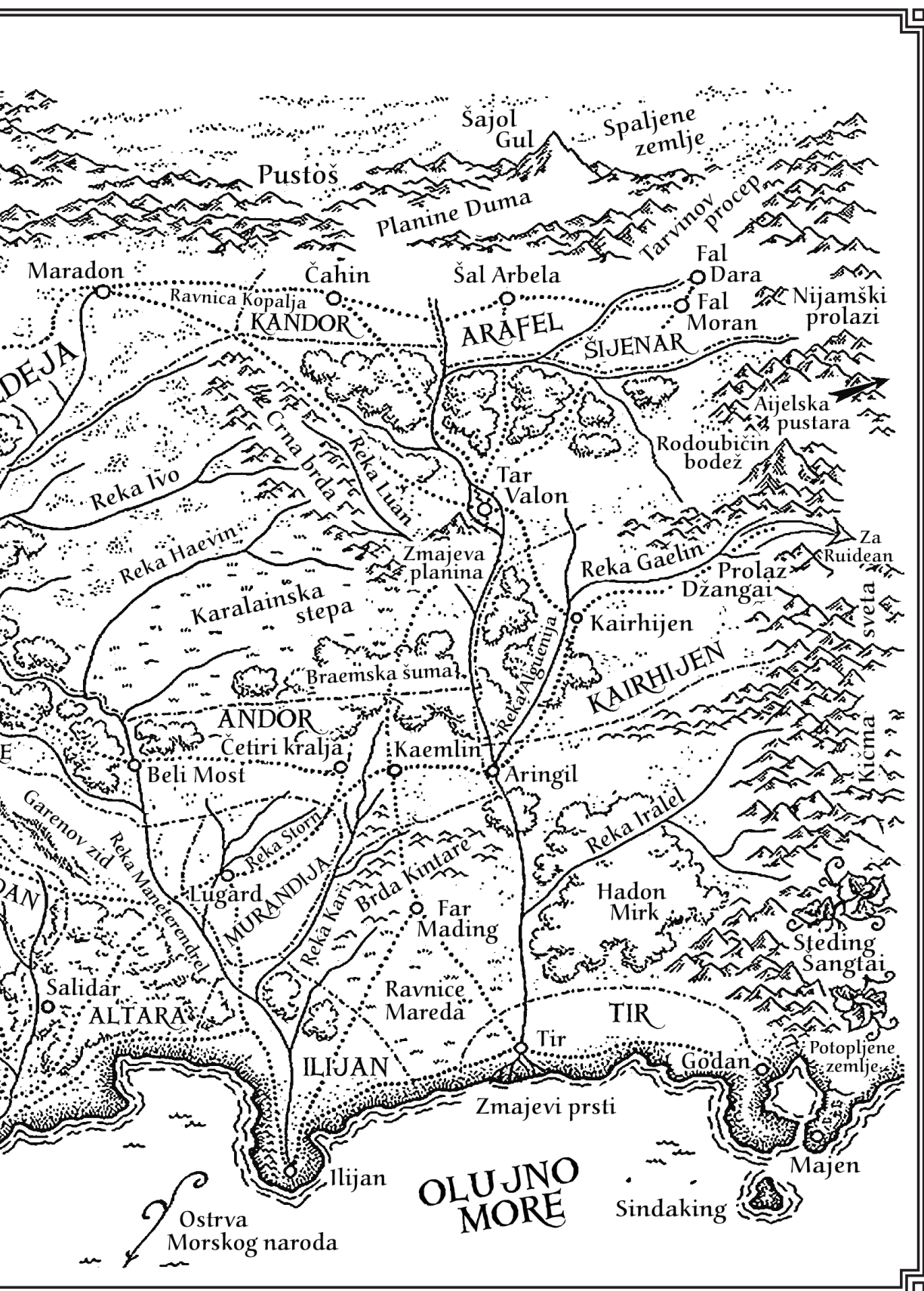
Reka Šarija

Reka Dagon

Reka Akium

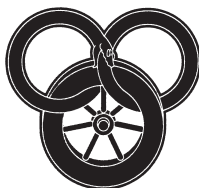
Reka Andahar

Reka Šarija



PROLOG

PRVE ISKRE



Elaida do Avrinji a'Rojhan odsutno se poigravala dugačkom sedmostrukom ešarpom ogrnutom oko ramena, ešarpom Amirlin Tron, dok je sedela za svojim širokim pisaćim stolom. Mnogi bi je, na prvi pogled, procenili kao lepoticu, ali ako bi je pobliže osmotrili, otkrili bi kako oštrina njenog bezvremenog lica Aes Sedai nije prolazna. Danas joj je, pored toga, iz tamnih očiju iskrio i ljutit sjaj. Ako je to iko uopšte primetio.

Skoro da nije ni obraćala pažnju na žene koje su sedele poredane pred njom. One behu u haljinama raznih boja, od bele do najtamnije crvene, svilenim ili vunenim, kako je već njihovom ukusu odgovaralo, ali sve su, osim jedne, nosile svoje zvanične šalove, sa utkanim Belim plamenom Tar Valona na leđima, i porubima obojenim u skladu s njihovim Ađahom, baš kao da je u toku sastanak Dvorane Kule. Raspravljale su o izveštajima i glasinama o događajima širom sveta, trudeći se da proseju činjenice od izmišljotina, pokušavajući da donesu odluke u ime Kule, ali jedva da su i pogledale prema ženi iza stola, onoj kojoj su se zaklele na pokornost. Elaida nije mogla da u potpunosti zadrži pažnju na njima. Nisu razumele šta je zaista važno. Ili su, pre će biti, tačno znale, ali su se pribojavale da to spominju.

„Nešto se, očito, događa u Šijenaru.“ Bila je to krhka Danela, često naizgled izgubljena u snovima, jedina predstavnica Smeđih sestara. Zelene i Žute sestre su takođe imale samo po jednu predstavnicu, čime nijedan od tri Ađaha nije bio prezadovoljan. Plavih nije ni bilo. Daneline krupne plave oči zamišljeno odlutaše; na obrazu je imala jedva приметnu mrlju od mastila, a haljine joj behu izgužvane. „Govorka se da su izbile čarke; ne sa Trolocima, niti sa Aijelima, premda se čini da su prodori kroz Nijamške prevoje učestali, već između Šijenaraca. Neobično za Krajine. Retko se bore između sebe.“

„Ako su naumili da započnu građanski rat, odabrali su pravi trenutak“, hladno prozbori Alvijarin. Visoka, vitka, sva u beloj svili, ona beše jedina bez šala. Ešarpa

Čuvarke na njenim ramenima takođe beše bela, kako bi se znalo da je uzdignuta iz Belog ađaha, a ne iz Elaidinog bivšeg, Crvenog, kako je tradicija nalagala. Bele su uvek bile hladne. „Troloci kao da su isparili. Pustoš se toliko primirila da bi je mogla čuvati i jedna polaznica s dva seljaka.“

Teslina je koščatim prstima prelistavala papire u krilu, i ne gledajući dole. Kao jedna od četiri prisutne Crvene sestre – beše ih najviše – bila je tik iza Elaide po strogosti, ali je niko nikada nije smatrao privlačnom. „Mož’ bi bolje bilo da nije toľko mirno“, reče Teslina, s jakim ilijanskim naglaskom. „Dobih jutros vest da vojska Vrhovnog vojskovođe Saldeje stupa. Ne ka Pustoši, nego suprotnim pravcem. Ka jugu i istoku. Ne bi mu to ni na pamet palo da se Pustoš nij’ tako uspravala.“

„Dakle, glasine o Mazrimu Taimu su se pronele.“ Alvijarin je delovala kao da razgovara o vremenskim prilikama ili cenama ćilima, a ne o propasti koja preti. Uložili su mnogo truda da ulove Taima, i još toliko da sakriju njegov beg. Ne bi bilo dobro po Kulu kada bi svet saznao da nisu uspele da zadrže lažnog Zmaja kada im je već bio u šakama. „Uz to, čini se da kraljica Tenobija, ili Davram Bašer, ili oboje smatraju kako nismo dostojne poverenja da se ponovo nosimo s njim.“

Pošto Taim bi pomenut, zavlada mrtva tišina. Muškarac koji može da usmerava – vodile su ga u Tar Valon, da ga smire, zauvek odseku od Jedne moći, ali je uspeo da se oslobodi – pa ipak, to ne beše razlog njihovim sputanim jezicima. Nekada je samo postojanje muškarca koji usmerava Jednu moć bilo najstrože anatemisano; lov na takve ljude bio je jedini razlog postojanja Crvenih, a svi drugi Ađasi pomagali su koliko su mogli. Ali sada se većina žena ispred stola meškoljila na stolicama; svaka je izbegavala da susretne pogled ostalih, jer je razgovor o Taimu vodio preblizu jednoj drugoj temi o kojoj nisu želele naglas da govore. Čak je i Elaida osetila komešanje u želucu.

Alvijarin, očigledno, nije iskusiła slično snebivanje. Ugao njenih usana za tren se nakrivi u nešto nalik osmehu ili preziru. „Udvostručiću napore da ponovo dograbimo Taima. Predlažem, takođe, da pošaljemo jednu sestru da savetuje Tenobiju. Neku koja ume prevazići tvrdoglavi otpor kakav će ta mlada žena pružiti.“

Ostale se brže-bolje priključiše, da raščine tišinu.

Džolina prepovi šal zelenog poruba oko krhkih ramena i nasmeši se, možda pomalo usiljeno. „Tačno. Potrebna je jedna Aes Sedai da joj stane uz rame. Neka koja može da se izbori s Bašerom. Njegov uticaj na Tenobiju je neizmeran. On mora povesti vojsku natrag, tamo gde može biti koristan ako se Pustoš razbudi.“ Među krajevima njenog šala na grudima se širio preveliki izrez preuske bledozelene svilene haljine. I previše se smeškala za Elaidin ukus. Naročito muškarcima. Takve su Zelene.

„Još jedna vojska u pokretu nipošto nam sad ne treba“, hitro upade Šemerin, Žuta sestra. Ova pomalo gojazna žena nikada nije stekla smireno držanje Aes Sedai; u njenim očima često se video napor i napetost, a u poslednje vreme još više nego inače.

„Jedna u Šijenar, takođe“, dodade Džavindra, još jedna od Crvenih. Uprkos glatkim obrazima, njeno uglasto lice beše izuzetno čvrsto, kao da ga ni ekser ne bi probio. Glas joj je bio oštar. „Ne sviđa mi se ovakva gužva u Krajinama. Nikako ne bismo želele da Šijenar oslabi do te mere da ga troločka vojska može probiti.“

„Možda“, zamišljeno klimnu Alvijarin. „Ali već imamo posrednice u Šijenaru – Crvene, sigurna sam, a možda i druge?...“ Četiri Crvene sestre neodlučno, kruto klimnuše glavom, ali niko drugi sem njih. „... I one nas mogu upozoriti ako te čarke prerastu u nešto što bi nas moglo zabrinuti.“

Bila je to javna tajna; svi Ađasi izuzev Belog, posvećenog logici i filozofiji, imali su posmatračice i prislušivače, neravnomerno rasejane po svim narodima, mada se smatralo da je mreža Žutih dostojna žaljenja. Od ljudi koji se ne bave usmeravanjem nisu mogle doznati ništa o bolestima i isceljenju. Pojedine sestre su imale sopstvene oči i uši, ali one su skrivane još strože nego posrednice Ađaha. Plavi ađah je prednjačio, baš kao i izvesne Plave sestre.

„Što se tiče Tenobije i Davrama Bašera“, nastavi Alvijarin, „slažemo li se da se sestre moraju razračunati s njima?“ Ostavila je tek jedan tren da glave zaklimaju. „Dobro. To je sređeno. Memara je pogodna za to; neće trpeti nikakve gluposti, a Tenobija nikada neće ni primetiti povodac. A sada, ima li neko kakve vesti iz Arad Domana ili Tarabona? Ako uskoro ne preduzmemo nešto u tom kraju, čeka nas prevlast Pedrona Nijala i Belih plaštova, od Bandar Ebana sve do Obale senki. Evanelejna, znaš li štogod?“ Arad Doman i Tarabon rastrzale su unutarnje bitke, i još strašnije sile. Tamo je izgubljen svaki trag reda. Elaida nije očekivala da će se povesti priča o tome.

Siva sestra odgovori: „Samo glasine.“ Svileni joj je haljina, iste boje kao i obod šala, bila finog kroja, niskog ali uzanog okovratnika. Elaida je često pomišljala kako bi bilo bolje da se ova žena priklonila Zelenima, kad već toliko brine o pojavi i odevanju. „Bezmalobli svi žitelji tih jadnih zemalja izgnani su iz svojih domova, a tako je i sa svima koji bi mogli da pronose vesti. Panarh Amatera je po svemu sudeći nestala, a čini se da je u to bila umešana i jedna Aes Sedai...“

Elaida čvršće steže šaku oko ešarpe. Ništa joj se nije poznavalo na licu, ali oči joj behu užarene. Teškoće sa saldejskom vojskom su rešene. Barem je, što je iznenađujuće, Memara pripadnica Crvenih. Ali nisu čak ni zatražile njeno mišljenje. Teškoće su rešene. Čak ni jeziva mogućnost da je neka Aes Sedai uplela prste u nestanak panarha – pod uslovom da to nije bila samo još jedna od hiljade malo verovatnih priča dolutalih sa zapadne obale – nije mogla da skrene Elaidine misli s toga. Aes Sedai behu rasute od Aritskog okeana do Kičme sveta, a od Plavih se uvek svašta moglo očekivati. Pre manje od dva meseca, sve su klečale pred njom i zavetovale se na pokornost otelotvorenju Bele kule, a sada su, i ne pogledavši u njenom pravcu, samostalno donele odluku.

Amiralinina radna soba nalazila se na nižim spratovima Bele kule; pa ipak, ta prostorija je bila srce Kule, baš kao što je sama koštanobela Kula bila srce ogromnog ostrvskog grada Tar Valona, u zagrljaju reke Erinin. A Tar Valon je bio, ili je bar trebalo da bude, srce čitavog sveta. Ova soba je pripovedala o moći kojom su raspolagala pokolenja žena koje su tu boravile – pod od uglačanog crvenog kamena s Maglenih planina, veliki kamin od zlaćanog kandorskog mermera, zidovi obloženi svetlim, neobično šarenim drvenim rezbarijama nepoznatih ptica i zveri, starim više od hiljadu godina. Visoki lučni prozori što vode do balkona nad ličnim Amiralinim vrtom bili su uokvireni kamenom sjajnim poput bisera, jedinstvenim u svetu, izbavljenim

iz nekog neznanog grada koji je pri Slamanju sveta progutalo Olujno more. Prostori-ja prepuna moći, odsjaj Amirlin na čiju su svirku poigravali prestoli skoro tri hiljade godina. A nisu je ni pitale za mišljenje.

Ovakve greške su se događale prečesto. Što je najgore – i možda najgorče od svega – ugrozile su njen autoritet i ne pomišljajući na njega. Znale su kako je došla do eša-rpe, i da se to ne bi dogodilo bez njihove pomoći. I sama je bila izuzetno svesna toga. Ali su one preterale u onome što su podrazumevale. Uskoro će povodom toga nešto biti učinjeno. Ali ne još.

Dala je svoj pečat sobi, koliko je to bilo moguće, opremivši je pisaćim stolom kit-njasto izrezbarenim trostruko povezanim prstenovima i teškom stolicom na čijem je naslonu bio u slonovaču utisnut Plamen Tar Valona, poput velike snežne suze nad njenom tamnom kosom. Tri altarske lakirane kutije behu pažljivo postavljene na sto, u podjednakim razmacima. U jednoj od njih čuvala je najfinije primerke iz svoje zbirke rezbarenih figurica. Na prostom stubiću kraj jednog zida držala je belu vazu s crvenim ružama od kojih je čitava soba slatko mirisala. Otkad je stekla titulu nije bilo kiše, ali Moć je bila korisna i cvetovima. Oduvek je volela cveće. Cveće se može veoma lako skresati i naučiti da služi lepoti.

Bile su tu i dve slike, okačene tako da ih može videti čim podigne pogled. Ostale su izbegavale da gledaju prema njima; od svih koje su došle u Elaidinu radnu sobu, samo je Alvijarin kratko skrenula oči na njih.

„Ima li novosti o Elejni?“, snebivljivo upita Andaja. Mršava, pticolika žena, naoko stidljiva uprkos licu Aes Sedai, bila je druga Siva; po izgledu ne previše sposobna posrednica, ali uistinu jedna od najboljih. U njenom glasu još uvek se osećao tara-bonski naglasak. „Ili možda o Galadu? Ako Morgaza dozna da smo joj izgubile posin-ka, može biti da će početi da zapitkuje i o svojoj kćeri, zar ne? A ako otkrije da smo izgubile i kćer naslednicu, Andor nam se može zatvoriti baš kao i Amadicija.“

Neke žene odmahnuše glavom – nije bilo vesti, a Džavindra progovori: „Jedna Crvena sestra postavljena je u Kraljevsku palatu. Nedavno je dobila zvanje, tako da se još ne vidi da je Aes Sedai.“ Govorila je, zapravo, kako ta žena još nije poprimila većitu mladolikost koju donosi dugogodišnje korišćenje Moći. Kada bi neko poku-šao da proceni starost ma koje od okupljenih žena, mogao bi promašiti za dvadeset, pa čak i za četrdeset godina u pojedinim slučajevima. „Uprkos tome, dobro je uve-žbana, snažna i pronicljiva. Morgazina pažnja je usmerena ka prestolu Kairhijena.“ Nekoliko prisutnih se promeškolji na stolici, a Džavindra, kao da shvata da se pri-bližila opasnim temama, brže-bolje nastavi: „Uostalom, zaokuplja je i novi ljubav-nik, lord Gebril.“ Ionako tanane usne još više joj se skupiše. „Potpuno je opijena tim čovekom.“

„Upravo on i okreće njenu pažnju ka Kairhijenu“, prozbori Alvijarin. „Tamošnje prilike su skoro podjednako loše kao tarabonske i araddomanske; svaka se Kuća upi-nje ka Sunčevom prestolu, a vladaju glad i nemaština. Morgaza će ponovo usposta-viti red, ali osiguravanje prestola će potrajati. Dok ne dovrši te poslove, neće imati snage da brine o drugome, čak ni o kćeri naslednici. Takođe, naložila sam jednoj

službenici da joj povremeno šalje pisma; vešto podražava Elejnin rukopis. Morgaza će biti mirna sve dok ponovo ne ovladamo njome.“

„Barem joj sina još držimo u šaci“, nasmeši se Džolina.

„Teško se mož' reći da Gavina išta drži“, odreza Teslina. „Ti njegovi Omladinci zapovedaju čarke sa obe strane reke. Koliko našom, toliko i svojom voljom on postupa.“

„Dovešćemo mi njega u red“, kaza Alvijarin. Elaida je sve više mrzela njenu nena-rušenu smirenost.

„Kad smo već kod Belih plaštova“, ubaci Danela, „ispostavilo se da Pedron Nijal u tajnosti pregovara sa Altarom i Murandijom, ne bi li pripojio njihovu zemlju Ilijanu. To bi sačuvalo i jedne i druge od pohoda Saveta devetorice.“

Vrativši se s ruba propasti na bezbedno tle, žene s druge strane stola nastaviše da naklapaju, da sude neće li možda pregovori gospodara kapetana zapovednika doneti previše uticaja Deci Svetla; i da li bi valjalo da ih Kula prekine i zauzme njihovo mesto.

Elaidine usne se iskriviše. Kula je, u čitavoj svojoj istoriji, iz nužde često bila na oprezu – previše je bilo uplašanih, previše nepoverljivih – ali se ona sama nikada nije bojala nikoga i ničega. Sada se bojala.

Uperila je pogled u slike. Prva se sastojala od tri drvene ploče na kojima beše predstavljena Bonvin, poslednja od Crvenih proglašena za Amirlin Tron, pre hiljadu godina; žena zbog koje od tada više nijedna Crvena nije nosila ešarpu. Sve do Elaide. Bonvin, visoka i gorda, rukovodi Aes Sedai i iskorišćava Artura Hokvinga; Bonvin, prkosna, na belim zidinama Tar Valona, pod opsadom Hokvingove vojske; najzad Bonvin ponižena, na kolenima, lišena ešarpe i štapa pred Dvoranom Kule, jer je umalo dovela Kulu do propasti.

Mnoge su se čudile Elaidinoj naredbi da se ovaj triptih iznese iz skladišta, gde je ležao prekriven prašinom; premda nijedna nije otvoreno postavila pitanje, šaputanja nisu mimoišla Elaidu. Nisu razumele da je neophodan večiti podsetnik na cenu neuspeha.

Druga slika bila je savremenija, na raspetom platnu, preslikana sa crteža nekog uličnog umetnika s dalekog zapada. Unosila je još veći nemir među Aes Sedai koje bi je videle. Dva muškarca se bore među oblacima, kao da lete nebom, a umesto oružja vitlaju munjama. Jedan ima plameno lice. Drugi je mlad i visok, crvenkaste kose. Taj mladić je sejavao strah; čak je i Elaida škrgutala zubima pred njim. Nije znala nagoni li je na to bes ili bojazan da će početi da cvokoće. Ali strahom se može, i mora ovladati. Vlast je najvažnija.

„Onda smo završile“, zaključí Alvijarin i polako ustade sa stolice. Druge se povedoše za njom, ispraviše haljine i šalove, spremne da pođu. „Očekujem da za tri dana...“

„Jesam li vam dopustila da odete, kćeri?“ Ovo behu prve reči koje je Elaida izgovorila otkad ih je pozvala da posedaju. Iznenađeno su je pogledale. Iznenađeno! Neke podoše natrag ka stolicama, ali nimalo užurbano. Bez ijedne reči izvinjenja. Nije smela dozvoliti da dođe do ovoga. „Pošto ste već ustale, tako ćete i ostati sve dok ne završim.“ Ovo je na tren zbunilo žene koje već behu napola sele, ali Elaida nastavi sve dok se nisu oprezno uspravile. „Nisam čula da pominjete potragu za *onom ženom* i njenim saputnicima.“

Nije bilo potrebno imenovati *tu ženu*, Elaidinu prethodnicu. Znale su o kome govori; takođe, Elaidi je svakoga dana sve teže padala i sama pomisao na ime prethodne Amirlin. Za sve sadašnje nedaće – sve! – bila je zaslužna *ta žena*.

„Nije lako“, odvrati Alvijarin ravnim glasom, „jer smo već podstakle glasine da je pogubljena.“ Ova žena je umesto krvi imala led. Elaida joj čvrsto uhvati pogled sve dok nije dodala zakasnelo: „Majko“, ali glas joj i dalje beše smiren, čak bezbrižan.

Elaida ošinu ostale pogledom, pa glasom poput čelika reče: „Džolina, zadužena si za tu potragu i istragu o njenom begu. Ni za jedno ni za drugo nisam čula ništa do žalbi na poteškoće. Možda će ti neka svakodnevna kazna pomoći da postaneš marljivija, kćeri. Zapiši koja bi to kazna bila, po tvom mišljenju, i dostavi mi pismo. Ako procenim da je... neprikladna, utrostruči je.“

Džolinin svakidašnji osmeh nestao je zadovoljavajuće brzo. Zaustila je, ali Elaidin čvrsti pogled joj hitro zatvori usta. Najzad je napravila dubok naklon. „Kako zapovedate, majko.“ Reči behu stegnute, krotkost usiljena, ali bilo je dovoljno. Za sada.

„A šta se dogodilo s pokušajima da se vrate odbegle?“ Elaidin ton sad beše još grublji. Ovo se odnosilo na Plave Aes Sedai, koje su se razbežale čim je srušena vlast *te žene*. Nije bila sigurna hoće li ikada verovati ijednoj Plavoj. Opet, ne bi verovala nikome ko je pobegao umesto da prizna i pozdravi njen uspon. Pa ipak, Kula mora ponovo biti ujedinjena.

Ta dužnost je pripadala Džavindri. „Opet, postoje poteškoće.“ Džavindrino lice i dalje beše strogo, kao i uvek, ali videvši nemu oluju na Elaidinom licu, užurbano je oblizala usne: „Majko.“

Elaida odmahnu glavom. „Ne želim da slušam o poteškoćama, kćeri. Sutra ćeš izneti pred mene spisak svega što si učinila i svih preduzetih mera da svet ne otkrije raskol unutar Kule.“ Ovo je bilo životno važno; uzdignuta je nova Amirlin, ali Kula pred svetom mora izgledati jedinstvena i snažna kao i uvek. „Ako nemaš dovoljno vremena za posao koji ti polažem u ruke, možda bi trebalo da napustiš svoje mesto u Dvorani Kule. Moram razmisliti o tome.“

„To neće biti neophodno, majko“, zbrzala je žena strogog lica. „Sutra ćeš dobiti željeni spisak. Sigurna sam da će se mnoge povratiti veoma brzo.“

Elaida nije bila tako sigurna; koliko god da je to želela – *Kula mora biti snažna; jednostavno mora!* – ali dala je primer. Zamišljenost i briga ukazali su se u očima svih žena izuzev u Alvijarininim. Ako je Elaida spremna da se obruši na pripadnicu Ađaha kome je i sama pripadala, te da se još gore ophodi prema Zelenoj koja je bila uz nju od prvog dana, možda je njihova namera da kroz nju jednostavno zadovolje tradiciju bila pogrešna. Iako su je one uzdigle na Amirlin Tron, ona je sada zaista bila Amirlin. Još nekoliko primera narednih dana uspostaviće red. Ako bude neophodno, sve će one ispaštati dok ne počnu da mole za milost.

„U Kairhijenu, pored andorskih, ima i tairenskih vojnika“, nastavila je, ne obazirući se na oborene poglede. „Tairenske vojnike je poslao čovek koji je osvojio Kamen Tira.“ Šemerin čvrsto steže svoje punačke ruke, a Teslina se namršti. Samo je Alvijarin bila spokojna, poput zaleđenog jezera. Elaida zamahnu rukom i pokaza sliku

dvojice muškaraca naoružanih munjama. „Pogledajte. Pogledajte! Ili će svaka od vas na kolenima i rukama čistiti podove! Ako nemate hrabrosti da pogledate običnu sliku, kako ćete prihvatiti ono što nas čeka? Kukavice Kuli nisu korisne!“

Polako su počele da podižu pogled, vrpoljeći se poput uzrujanih devojkica, nimalo nalik Aes Sedai. Jedino je Alvijarin pogledala bez oklevanja, i ostala smirena, koliko se moglo videti. Šemerin je kršila ruke, čak su joj i oči zasuzile. Nešto mora da se uradi sa Šemerin.

„Rand al'Tor. Muškarac koji može da usmerava.“ Reči sevuše poput biča iz Elaidinih usta. Od njih se i njen stomak zgrčio, tako jako da joj se učinilo da će povratiti. Nekako je uspela da izgladi lice i nastavi pritisak, ispaljujući reči kao kišu kamenja. „Čovek kome je suđeno da skrene s uma i poseje užas koristeći Moć, pre nego što mu se život okonča. Ali to nije sve. Zahvaljujući njemu, Arad Doman, Tarabon i sve između njih pretvoreno je u buntovničke ruševine. Ako ga i ne možemo pouzdano okriviti za rat i glad u Kairhijenu, zasigurno možemo znati da će zbog njega izbiti još silniji rat, tamo između Tira i Andora, gde je Kuli neophodan mir! Neki šijenarski ludak propoveda o njemu pred ruljom Geldana, toliko silnom da joj se Alijandrina vojska ne može suprotstaviti. Najveća opasnost svih vremena nadvila se nad Kulu, najveća pretnja s kojom se svet od pamtiveka susreo, a vi je ne možete ni uzeti u usta? Ne možete pogledati njegovu sliku?“

Odgovorila joj je tišina. Jedino je Alvijarin izgledala kao da joj jezik nije okovan ledom. Većinom su zurile u mladića na slici, poput ptica omamljenih zmijskim pogledom.

„Rand al'Tor.“ Elaida oseti gorčinu na usnama. Jednom je imala tog mladića, naizgled tako nevinog, nadohvat ruke; ali nije prozrela šta on predstavlja. Njena pret-hodnica je znala – samo Svetlost zna koliko je dugo znala, a dozvolila mu je da divlja. *Ta žena* joj je pre nego što će pobeći, za vreme ispitivanja, otkrila poprilično, dosta toga u šta Elaida nije želela da poveruje – ako su Izgubljeni zaista na slobodi, možda je prekasno za sve – ali nekako je uspela da prećuti odgovore na poneko pitanje. Potom je umakla, izbegavši sledeće ispitivanje. *Ta žena* i Moiraina. *Ta žena* i Plava sestra su od početka znale sve. Elaida je bila rešena da ih obe vrati u Kulu. Tada će kazati sve što znaju, do poslednje mrve. Na kolenima će moliti za smrt pre nego što Elaida završi s njima.

Nagnala je sebe da nastavi, premda su joj se reči grušale u ustima. „Rand al'Tor je Ponovorođeni Zmaj, kćeri.“ Šemerinina kolena popustiše, tako da se svalila na pod. Nije bila jedina kojoj su kolena malaksala. Elaidin pogled ih je gnevno šibao. „U to nema sumnje. On je taj koga Proročanstva opisuju. Mračni je na putu da se oslobodi zatočeništva, a Ponovorođeni Zmaj će morati da se suoči s njim; u suprotnom, svet će pasti u vatrenu stihiju uništenja, sve dok i sam Točak vremena ne prestane da se okreće. A on je na slobodi, kćeri. Ne znamo gde je. Jedino znamo za desetak mesta na kojima sigurno nije. Više nije u Tiru. Nije ni ovde, u Kuli, bezbedno ograđen od svega, kao što bi trebalo da bude. Prizvao je razorni vihor na ovaj svet i moramo ga zaustaviti ako ikako mislimo da preživimo Tarmon Gai'don. Moramo ga držati u šaci

da bismo bile sigurne u njegovo učešće u Poslednjoj bici. Zar ijedna od vas veruje da će on voljno kročiti u sopstvenu, predskazanu smrt da bi spasao svet? Muškarac koji je verovatno već napola lud? Moramo ga sputati!“

„Majko“, zausti Alvijarin, onim razdražujuće bezosećajnim glasom, ali Elaida je prekide usplamtelim pogledom.

„Daleko je važnije da uhvatimo Randa al'Tora nego sve čarke u Šijenaru ili zatišja u Pustoši; važnije je nego hoćemo li pronaći Elejnu ili Galada; važnije je čak i od Mazrima Taima. Pronaći ćete ga. Sigurno! Kada vas sledeći put budem sazvala, svaka će mi, ponaosob, detaljno opisati šta je sve preduzela u tu svrhu. Sada možete poći, kćeri.“

Nakon talasa nemirnih naklona i zadihanih šapata „kako zapovedaš, majko“, umalo se ne dadoše u trk. Džolina je pomogla Šemerin da se uspravi na onemoćale noge. Neke sestre moraju poslužiti kao primer, da ostale ne bi iskliznule, a Žuta je bila pogodna za to. Bila je preslaba da učestvuje u ovom savetu. Naravno, ovakvom savetovanju će, u svakom slučaju, uskoro doći kraj. Dvorana će slušati njene reči i usrdno ih poštovati.

Sve sem Alvijarin odoše.

Pošto su se vrata zatvorila iza ostalih, dve žene su se dugo posmatrale. Alvijarin je bila prva, prva od svih koja je saslušala i podržala optužbe protiv Elaidine prethodnice. Alvijarin je takođe vrlo dobro znala zašto je baš njoj, a ne nekoj od Crvenih, pripala ešarpa Čuvarke. Crveni adah je jednoglasno podržavao Elaidu, ali Beli nije; a bez usrdne podrške Belih, možda ne bi ni pridobila ostale. Možda bi u tom slučaju Elaida boravila u ćeliji umesto na Amirlin Tronu. Pod uslovom da joj glava, na radost gavranova, ne bi ukrasila vrh nekog koca. Alvijarin se nije dala zaplašiti tako lako kao ostale, ako se, uostalom, ikako i mogla zaplašiti. Njen postojani pogled odavao je stav jednakosti s Elaidom. Neko pokuca na vrata i taj zvuk preglasno prekide tišinu.

„Napred!“, prasnu Elaida.

Jedna od Prihvaćenih, bleđa, mršava devojka, neodlučno kroči u sobu i smesta napravi tako dubok naklon da joj se bela haljina ukrašena trakama u sedam boja potpuno razastrla po podu. Sudeći po njenim raširenim plavim očima i pogledu uprtom u pod, očito je primetila raspoloženje žena koje su maločas izašle. Ako su Aes Sedai odavde izlazile potresene, jedna Prihvaćena će zacementovati u velikoj opasnosti. „M-majko, gazda F-Fejn je stigao. Rekao je d-da ćete ga primiti b-baš sada.“ Devojka se zanese, i dalje čučajući, za dlaku izbegavši da se preturi od čistog straha.

„Onda ga pošalji ovamo, devojko, umesto što ga zamaraš čekanjem“, zareža Elaida, iako bi ogulila devojci kožu s leđa da nije zadržala tog muškarca ispred vrata. Gnev koji se u njoj gomilao zbog Alvijarin – nije želela da razmišlja da li se možda usteže da ga iskaže – počeo je da ključa. „Usput, ako ne možeš naučiti da pravilno govoriš, možda ćeš se bolje snaći u kuhinji nego u Amirlininom predvorju. Dakle? Hoćeš li učiniti kako ti je naređeno? Polazi, devojko! I reci Nadzornici polaznica da te što pre nauči hitrom izvršavanju naređenja!“

Devojka procvile nešto što se moglo prihvatiti kao pravilan odgovor i izlete iz prostorije.

Elaida se pribrala, uz nemali napor. Nije brinula hoće li Silvijana, nova Nadzornica polaznica, obeznaniti devojkicu batinama, ili je pak pustiti da se provuče uz očitanu bukvicu. Jedva da je i primećivala polaznice i Prihvaćene kada joj nisu stajale na putu, a još je manje brinula za njih. Alvijarin je ona želela da vidi poniženu, na kolennima. Ali sada je tu bio Fejn. Dodirnula je usnu prstom. Taj koščati čovečuljak ovećeg nosa pojavio se u Kuli pre svega dva-tri dana, u nezgrapno prevelikoj, nekada finoj ali sada otrcanjoj odeći, i zatražio sastanak s Amirlin. Izuzev slugu Kule, muškarci su ovamo dolazili samo pod strahovitim pritiskom ili u izuzetnoj nuždi, pa ipak niko nije tražio da govori sa Amirlin. Budala, činilo se, ili možda maloumnik; tvrdio je da dolazi iz Lugarda u Murandiji, ali je govorio raznim narećjima, često ih menjajući i usred rećenice. Pa ipak, mogao je biti koristan.

Alvijarin ju je još uvek posmatrala, tako leđeno i strpljivo da joj se u očima videla samo senka neizgovorenih pitanja o Fejnu. Elaidino lice očvrсну. Malo joj je nedostajalo da posegne za *saidarom*, ženskom polovinom Istinskog izvora, da iskoristi Moć kako bi vratila ovu ženu tamo gde pripada; ali to bi bio pogrešan korak. Alvijarin bi možda pružila otpor, što bi izazvalo tuču kakva pre dolikuje koškanju seljančura u štali nego dokazivanju Amirlinog autoriteta. Pa ipak, Alvijarin će pre ili kasnije morati da poklekne pred njom, kao i sve ostale. Prvi korak će biti tajanstvenost oko gazda Fejna, kako god da mu je pravo ime.

Padan Fejn otrese misli o uspaničenoj mladoj Prihvaćenoj čim je kročio u Amirlininu radnu sobu; bila je prilično zgodna, a voleo je kada takve podrhtavaju kao ptica u šaci, ali sada je bilo važnijih stvari. Protrljao je dlanove, povio glavu onoliko koliko je bilo potrebno, dovoljno ponizno, ali dve žene isprva nisu ni primetile njegov ulazak; potpuno su se unele u međusobno odmeravanje pogledima. Poželeo je da ispruži ruku i opipa napetost između njih. Napetost i raskol rasplitali su se širom Bele kule. Vrlo dobro. Napetost se može raspeliti, raskol iskoristiti po potrebi.

Začudilo ga je što je zatekao Elaidu na Amirlin Tronu. Ipak, bilo je to bolje od onoga što je očekivao. Čuo je da je njena prethodnica bila umnogome čvršća žena. Stroža, da, i surovija, ali i krhkija. Takve je, naravno, teže saviti, ali ih je mnogo lakše slomiti. Ako ijedna od tih mogućnosti bude neophodna. Ipak, sve Aes Sedai, pa čak i Amirlin, bile su mu približno iste. Budale. Opasne budale, uistinu, ali povremeno korisne.

Kada su konačno shvatile da je tu, Amirlin se pomalo namrštila što je uhvaćena nespremna, dok Čuvarica hronika ostade nepokolebana. „Sada možeš ići, kćeri“, kruto progovori Elaida, blago ali jasno naglašavajući „sada“. Oh, da. Napetost i pukotine u njihovoj moći. Pukotine u koje se može usaditi seme. Fejn se povraća sa ivice kikotanja.

Alvijarin uz oklevanje napravi najblaži mogući naklon i žurno napusti sobu. Usput ga je odmerila pogledom, bezizražajnim ali obespokojavajućim. Nesvesno se zgrčio i stegao ramena u odbranu; gornja usna mu je zadrhtala kao da će zarežati za njenim vitkim leđima. Povremeno bi ga obuzeo osećaj da ona zna previše o njemu, ali nije mogao reći zašto. To hladno lice, hladne oči, nikada se nisu menjali. Sve vreme je

želeo da se izmene. Strah. Agonija. Vapaj za milost. Zamalo da se nasmeje toj pomisli. To bi, naravno, bilo bez svrhe. Nije mogla znati ništa. Uz malo strpljenja, s njom i njenim večito postojećim pogledom biće svršeno.

Kula je u svojim osiguranim sobama skrivala neke predmete koji zaista zavređuju malo strpljenja. Tu je bio Rog Valera, bajkoviti Rog koji će pred Poslednju bitku pozvati mrtve junake da vaskrsnu iz grobova. Čak ni mnoge Aes Sedai nisu bile svesne ovoga, ali on je imao njuh za takve stvari. Bodež je bio tu. I odavde je osećao njegovu silu. Mogao je pokazati prstom u njegovom pravcu. Bodež mu je pripadao, bio je deo njega, ali ove Aes Sedai su ga ukrade i zatrpale negde u Kuli. Bodež bi mu nadomestio toliko toga izgubljenog; nije bio siguran kako, ali je znao da bi. Toliko izgubljenog u Aridholu. Bilo bi previše opasno vratiti se u Aridhol; možda bi ponovo bio zatočen. Zadrhtao je. Koliko je samo dugo bio zarobljen. Nikada više.

Naravno, to mesto više niko ne zove Aridhol, već Šadar Logot. Mesto gde Senka čeka. Prikladno ime. Toliko se toga promenilo. Čak i sam Padan Fejn. Mordet. Ordejt. Ponekad nije bio siguran koje mu ime zaista pripada i ko je on u stvari, ali jedno je zasigurno znao: svi koji su verovali da ga poznaju bili su u užasnoj zabludi. Sada je bio preobražen. Nezavisna moć, izvan svake druge sile. Pre ili kasnije, svi će to shvatiti.

Trgao se, shvativši da je Amirlin progovorila. Isprevrtao je um i pronašao njene reči. „Tako je, majko, ovaj kaput mi zaista dobro pristaje.“ Skliznuo je dlanom niz crni somot, da pokaže koliko mu se sviđa, kao da ruho uopšte nosi ikakvu važnost. „Vrlo je dobar ovaj kaput. Zahvaljujem vam veoma srdačno, majko.“ Spremno je očekivao njen trud da ga razmekša, bio je spreman da klekne i poljubi joj prsten, ali ovog puta nije okolišala.

„Reci mi nešto više o Randu al'Toru, gazda Fejne.“

Fejnov pogled je odlutao do slike dvojice muškaraca; dok ju je posmatrao, leđa mu se ispraviše. Al'Torov portret uticao je na njega jednakom snagom kao što bi i sam mladić; dosipao je gnev i mržnju u njegove vene. Zaslugom tog mladića pretrpeo je nezapamćen bol, bol koga nije želeo da se seća, patnju daleko goru od bola. Bio je potpuno slomljen i iznova zaceljen zbog Al'Tora. Svakako, to zaceljenje mu je pružilo i sredstva osvete, ali to je bilo nebitno. Pred njegovom žudnjom za uništenjem Randa al'Tora, sve ostalo beše pomračeno.

Kada se okrenuo natrag prema Amirlin, pogledao ju je u oči i ne primetivši da se drži zapovednički koliko i ona. „Rand al'Tor je domišljat i lukav, i ne hajde ni za šta do za sopstvenu moć.“ Glupa ženetina. „Nikada ne možeš predvideti njegov potez.“ Ali ako mu ona pomogne da se dokopa Al'Tora... „Veoma ga je teško usmeriti – izuzetno teško – ali verujem da je moguće. Najpre morate privezati uzicu na nekog od onih malobrojnih kojima veruje...“ Ako mu ona podari Al'Tora, možda će je i ostaviti u životu kad sve bude okončano, bez obzira na to što je Aes Sedai.

Raffin je lenjo leškario, zavaljen u pozlaćenu, mekanu naslonjaču, odeven u laganu košulju. Jednu nogu, s čizmom na njoj, beše prebacio preko naslona za ruku. Smešio

se slušajući kako žena kraj kamina ponavlja njegove reči. Njene krupne, mrke oči kao da behu pomalo staklaste. Ova mlada žena bila je veoma lepa i pored prostih, sivih vunelih haljina u koje se bila prerušila, ali nije joj zato poklonio pažnju.

Ni dašak vazduha nije dopirao kroz ogromne prozore u sobu. Dok je žena govorila, znoj joj se slivao niz lice, a na suvonjavom licu drugog prisutnog muškarca skupljao se u krupne graške. Uprkos tome što se odenuo u crvenu svilu izvezenu zlatom, sada beše ukočen poput nekakvog sluge, što je u neku ruku i bio – mada, sopstvenom voljom, za razliku od žene. Trenutno je, naravno, bio gluv i slep.

Rafhin je pažljivo rukovao nitima Duha istkanim oko ovog para. Nije želeo da ošteti valjane sluge.

Njega znojenje svakako nije mučilo. Nije dopuštao da ga poslednji tragovi letnje vreline dodiruju. Bio je krupan i visok muškarac, mračan i zgodan, i pored belinom prošarane kose na slepoočnicama. Bez teškoća je primenio Primoravanje na ovoj ženi.

Lice mu se namrgodi. Kod nekih nije bilo ovako lako. Malo je ljudi – veoma malo – posedovalo tako čvrstu volju da bi im um uprkos odsustvu svesti neprekidno tragao za pukotinama kroz koje se mogu izmigoljiti. Zlom srećom, jedna od takvih osoba mu je još uvek bila potrebna. Moglo se njome upravljati, ali je uporno pokušavala da se otrgne, uprkos tome što nije imala svest o svome ropstvu. Naravno, doći će čas kada će i ona postati nepotrebna; tada će morati da odluči da li da je pusti na slobodu ili da je se reši na neki trajniji način. Oba puta nosila su opasnost. Svakako ništa što bi ga moglo ugroziti, ali Rafhin beše oprezan i poprilično sitničav. Nevelike smetnje umeju da porastu ako se na njih ne obrati pažnja, a on je uvek pažljivo birao između svojih opasnosti. Da je ubije ili da je zadrži? Žena prestade da govori i prenu ga iz razmišljanja.

„Kada budeš otišla odavde“, kaza joj on, „zaboravićeš ovu posetu. Sećaćeš se samo svoje uobičajene jutarnje šetnje.“ Ona željno klimnu glavom, spremna da se povinuje, i on lagano razveza steg Duha kako bi iščilele iz njenog uma čim stigne do ulice. Ako se Primoravanje učestalo koristi na ljudima, oni postaju pokorniji i kada nisu pod njegovim uticajem, ali dok jesu, uvek postoji opasnost da to i shvate.

Završivši s njom, oslobodio je i Elegarov um. Lord Elegar, niži plemić, pa ipak odan svom zavetu. Nervozno je obliznuo tanke usne, pogledao u ženu, pa smesta kleče na koleno pred Rafhinom. Prijatelji Mraka, kako im je sada bilo zvanje, počeli su da shvataju koliko će strogo morati da poštuju svoj zavet sada kada su Rafhin i ostali na slobodi.

„Odvedi je na ulicu stražnjim putem“, reče Rafhin, „i ostavi je tamo. Niko je ne sme videti.“

„Biće po vašoj reči, Veliki majstore“, reče Elegar i nakloni se, iako je i dalje klečao.

Ustao je, ponovo se naklonio, pa odstupio od Rafhina vodeći ženu za ruku. Poslušno ga je sledila, jer su joj oči i dalje bile zamagljene. Elegar joj neće postavljati pitanja. Zna dovoljno da bude svestan kako ponešto i ne želi da zna.

Kada se izrezbarena vrata zatvoriše za njima, Rafhin začu ženski glas iza sebe. „Je li to jedna od tvojih lepokji za igru? Zar si počeo tako da ih oblačiš?“

Zgrabio je *saidin* i upio Moć u sebe, a izopačenje na muškoj polovini Istinskog izvora bi odbijeno snagom njegovih okova i zaveta, veza sa silom za koju je znao da nadmašuje Svetlost, pa čak i samog Tvorca. U sredini prostorije, iznad crveno-zlatnog tepiha, ukazala se kapija, otvor što vodi ka nekom dalekom mestu. Pogledom je nakratko zakačio odaju ukrašenu snežnom svilom, ali ona ispari i ustupi mesto jednoj ženi odevenoj u belo, s pojasom od pletenog srebra. Osetio je blago titranje na koži, kao da ga podilaze žmarci, i jedino to mu je govorilo da ona usmerava. Visoka i vitka, beše lepa baš koliko je i on bio zgodan; tamne su joj oči bile jezera bez dna, a crna kosa okićena srebrnim zvezdicama i polumesecima spuštala se do ramena u savršanim talasima. Većini muškaraca bi se usta osušila od žudnje.

„Šta si namerila kada mi se tako prikradaš, Lanfear?“, grubo zatraži odgovor. Nije ispustio Moć, već naprotiv pripremi nekoliko gadnih iznenađenja u slučaju da mu ustrebaju. „Ako želiš da razgovaramo, pošalji izaslanika, a ja ću odlučiti kada i gde. Ako uopšte budem želeo.“

Lanfear se nasmeši, varljivo slatko. „Uvek si bio svinja, Raffhine, ali retko kada glupak. Ta žena je Aes Sedai. Šta ako je se neko seti? Imaš li takođe i glasnike koji pronose glasove o tvom boravištu?“

„Da me brine usmeravanje?“, naruga se on. „Toliko je slaba da ne bi smeli da je puštaju bez čuvara. Sada se i neuka derišta nazivaju Aes Sedai; pola njihovog znanja čine trikovi koje su same naučile, a drugu polovinu grebanje po površini.“

„Da li bi bio toliko opušten da ta neuka derišta ispletu krug od trinaest oko tebe?“ Njena hladna poruga ga ubode, ali nije to pokazao.

„Imam ja svoje mere predostrožnosti, Lanfear. Nije ona nikakva 'lepojka za igru', već uhoda Kule. A sada im govori tačno ono što želim, i to veoma revnosno. One koje služe Izabranima u Kuli obavestile su me gde je tačno mogu naći.“ Uskoro će svet zaboraviti naziv Izgubljeni i pokoriti se Izabranima. Takvo beše pradažno obećanje. „Zašto si došla, Lanfear? Zsigurno ne da pomažeš bespomoćnim ženama.“

Slegnuvši ramenima, ona reče: „Zabavljaj se svojim igračkama koliko želiš, što se mene tiče. Nisi baš gostoprимljiv, Raffhine, pa ako mi dozvoliš...“ Srebrni vrč polete sa stočića kraj Raffhinovog kreveta, naže se i usu tamno vino u pozlaćen pehar. Kada se vrč primirio, pehar polako dolete do Lanfearine ruke. Raffhin se, naravno, samo blago naježio – nije video njeno tkanje niti; ovo mu je uvek smetalo. Jedva ga je zadovoljavalo to što je i ona podjednako nesvesna njegovog tkanja.

„Zašto?“, ponovo je upitao.

Smireno je otpila pre nego što prozbori. „Pošto izbegavaš nas ostale, nekoliko Izabranih se spremilo da te poseti. Došla sam prva kako bih te uverila da nije u pitanju nikakav napad.“

„Ostale? Je li to neka tvoja zamisao? Kakve koristi ja imam od tuđih nauma?“ Najednom se nasmejao, duboko i raskošno. „Nije napad, kažeš? Nikad i nisi bila za čeon sudar. Nisi gora od Mogedijen, možda, ali istina je da si uvek merkala bokove i leđa neprijatelja. Poverovaću ti ovog puta, dovoljno dugo da te saslušam. Dok god te imam na oku.“ Ako bi pustio Lanfear da mu priđe otpozadi, sam bi bio kriv za nož koji

bi mu se verovatno našao u leđima. To i dalje nije značilo da je pametno pokloniti joj poverenje kada očigledno miruje; narav joj u najmanju ruku beše prevrtljiva. „Ko bi to još trebalo da učestvuje?“ Ovoga puta je unapred jasno primetio muškarca na delu – otvorio se još jedan prolaz, ukazali su se mermerni stubovi, široki balkoni i galebovi u letu preko besprekorno vedrog plavog neba. Konačno, čovek kroči kroz otvor, a put se zatvori za njim. Samael je bio nabijen i snažan, i izgledao je krupniji nego što je stvarno bio. Korak mu beše žustar, ponašanje odsečno. Možda bi, tako plavook i zlatokos, sa urednom četvrtastom bradom, mogao proći kao običan čovek, da nije imao taj iskošeni ožiljak rastegnut od kose do vilice, kao da je tuda prošao usijani žarač. Mogao ga se otarasiti čim je načinjen, pre toliko dugih godina, ali zadržao ga je sopstvenom odlukom.

Bio je povezan sa saidinom podjednako snažno kao Raffin – iz ove blizine Raffin je to osećao, kao kroz maglu. Samael ga oprezno odmeri pogledom. „Očekivao sam služavke i plesačice, Raffine. Nisi se valjda nakon svih ovih godina umorio od svoje razonode?“ Lanfear se blago nasmeja otpijajući vino.

„Je li to neko pomenuo razonodu?“

Raffin nije ni primetio otvaranje trećeg prolaza, kroz koji se sada videla ogromna dvorana išarana vodoskocima i izuvijanim stubovima, puna bezmalo golih akrobata i još oskudnije odevenih slugu. Začudo, među svim tim zabavljačima sedeo je jedan mršav, nespokojan starac u izgužvanom kaputu. Dvoje slugu u prozirnim krpicama – jedan mišićavi muškarac sa poslužavnikom od kovanog zlata i jedna predivna žena zanosnih oblina koja je, sa zebnjom, iz kristalnog bokala sipala vino u sličan pehar na poslužavniku – kročiše kroz prolaz sledeći važnog gosta, posle čega otvor iščeze.

Da kojim slučajem u društvu nije bila i Lanfear, Grendal bi se mogla nazvati zapanjujuće lepom ženom, sočnom i zreloom. Obukla je otvorenu haljinu od zelene svile. Rubin veličine jajeta ležao joj je među grudima, a svečani venac ukrašen manjim rubinima počivao je na njenoj dugoj, sunčanoj kosi. U poređenju s Lanfear, mogla se nazvati tek lepuškastom. Ako joj je neizbežno poređenje možda i smetalo, njen vragolasti osmeh to nije pokazivao.

Zlatne narukvice zazveckale kada je pružila ruku okićenu brojnim prstenjem prema slugama; devojka joj hitro uruči pehar, ulizički se smešeći, baš kao i mladić. Grendal se nije obazirala. „Tako dakle“, bezbrižno progovori, „skoro pola preživelih Izabranih skupilo se na jedno mesto a niko se nije zakrvio. Ko bi to očekivao pre povratka Velikog gospodara Mraka? Išamael je, istina, uspeo da nas na neko vreme razvadi, ali ovo...“

„Uvek tako otvoreno govoriš pred svojim slugama?“, zgroženo upita Samael.

Grendal zatrepta i osvrnu se prema njima kao da ih je zaboravila. „Neće oni progovarati ako im se ne zapovedi. Ja sam svetinja za njih. Zar ne?“ Sluge padoše na kolena, skoro mahnito blebećući koliko je vole. To je bila istina; zaista su bili ludi za njom. Trenutno. Tren potom, ona se blago namršti, a sluge se skameniše i progutaše glas usred reči. „Umeju da preteraju. Ipak, sada vam neće smetati, zar ne?“

Raffin odmahnu glavom i zapita se ko su to dvoje, ili ko su nekada bili. Telesna lepota slugu nije bila dovoljna za Grendal; morali su imati i moć i zvanje. Nekadašnji

lord bio bi joj čuvar, nekadašnja gospa – sluškinja u kupatilu; takav beše Grendalin ukus. Uživanje samo po sebi nije loše, ali ona je bila rasipnica. Ovo dvoje ljudi mogli su, uz pravilno rukovanje, biti veoma korisni. Ipak, količina Primoravanja kojoj ih je Grendal izložila verovatno nije za sobom ostavila ništa do pukih ukrasa. Ova žena nije imala istinske prefinjenosti.

„Da li da očekujem još nekoga, Lanfear?“ zarezha on. „Jesi li promenila i Demandreda, ili je još uvek ubeđen da predstavlja naslednika Velikog gospodara?“

„Sumnjam da je dovoljno nadmen za tako nešto“, glatko odvrati Lanfear. „Video je kuda je to odvelo Išamaela. To je srž svega. Grendal je prva postavila to pitanje. Nekada nas beše trinaest, besmrtnika. Sada je četvoro mrtvo, a jedan nas je izdao. Četvoro se ovde sastalo, i to je dovoljno.“

„Jesi li sigurna da se Asmodean zaista preobratio?“ upita Samael. „Nikada pre nije imao hrabrosti da iskušava sreću. Otkud mu srčanost da se uzaludno trudi?“

Lanfear se na tren razgaljeno nasmeši. „Imao je dovoljno hrabrosti da napravi zasedu, misleći da će ga to uzdići iznad nas ostalih. A kada mu se izbor sveo na smrt ili uzaludan trud, hrabrost mu tu više nije bila potrebna.“

„A ni mnogo vremena, kladim se.“ Zbog ožiljka je podrugljivost na Samaelovom licu delovala još jetkije. „Ako si bila dovoljno blizu njega da znaš sve to, zašto si ga ostavila u životu? Mogla si ga ubiti a da te i ne primeti.“

„Nisam toliko hitra kao ti kada je u pitanju ubijanje. To su konačne stvari, posle kojih nema povratka, a obično postoje drugi, isplativiji načini. Uostalom, da se poslužim rečima koje ćeš bolje razumeti: nisam želela da polazim u neposredan juriš protiv nadmoćne sile.“

„Zar je zaista toliko snažan?“ tiho prozbori Rafhin. „Taj Rand al'Tor. Zar je mogao da te savlada, licem u lice?“ Rafhin bi svakako mogao, ako bi zatrebalo, baš kao i Samael, dok bi Grendal verovatno morala da se poveže s Lanfear ako bi ijedan od muškaraca nešto pokušao. Što se toga tiče, i jedna i druga su verovatno bile prepune moći, spremne da ošinu čim im se ijedan od njih učini iole sumnjivim. Verovatno su motrile i jedna na drugu. Ali taj seljačić... neupućeni čobanin! Neupućen, pod uslovom da se Asmodean zapravo ne trudi.

Lanfear podjednako tiho kaza: „On je Lijus Terin Telamon ponovorođeni; a Lijus Terin je bio snažan kao bilo ko od nas.“ Samael se odsutno počesa po ožiljku na licu; Lijus Terin mu ga je podario. Pre više od tri hiljade godina, davno pre Slamanja sveta, pre nego što je Mračni Gospodar zatočen – tako davno, ali Samael ništa nije zaboravio.

„Dakle“, upade Grendal, „jesmo li najzad došli do onoga o čemu bi trebalo da razgovaramo?“

Rafhin se trže, obesposojen. Dvoje slugu još uvek behu zamrznuti – ne prvi put, verovatno. Samael je mrmljao sebi u bradu.

Grendal sede na leđa svog slugu, koji je klečao na sve četiri, pa nastavi: „Ako je taj Rand al'Tor zaista ponovorođeni Lijus Terin Telamon, čudi me što nisi pokušala da ga uvučeš u svoju postelju, Lanfear. Možda to nije tako lako? Čini mi se da se

prisećam kako je Lijus Terin tebe vukao za nos, a ne obratno. Gasio je tvoje ispade nezadovoljstva. Trčala si da ga uslužiš vinom, da se tako izrazim.“ Spustila je svoje vino na poslužavnik, koji je obnevidela služavka držala u ukrucenim rukama. „Bila si toliko opsednuta njime da bi mu služila i kao otirač za noge da je poželeo.“

Lanfearine tamne oči zasijaše za tren, ali se brzo primirila. „Možda je on ponovo-rođeni Lijus Terin, ali nije Lijus Terin lično.“

„Otkud znaš?“, upita Grendal, smešeći se kao da je sve to samo šala. „Možda je sve onako kako mnogi veruju, možda okretanje Točka donosi rađanje, i ponovno rađanje, ali nigde nisam pročitala da se nešto ovako može desiti. Tačno određen čovek ponovo rođen u skladu sa proročanstvom. Ko zna šta je u njemu?“

Lanfear se prezrivo nasmeja. „Pomno sam ga posmatrala. On nije ništa do čobanin, i još je prilično lakoveran.“ Ljutnja je ustupila mesto ozbiljnosti. „Ali sada je uz njega Asmodean, koliko god nejak saveznik bio. Čak i pre Asmodeana, četvoro Izabranih je poginulo u borbi s njim.“

„Pa neka i odseče satrulele grane“, zabrunda Samael. Ispleo je niti vazduha da privuče jednu stolicu preko tepiha pa se zavalio, prekrstivši noge i obgrlivši niski izrezbareni naslon jednom rukom. Ko god bi pomislio da se Izgubljeni opustio, silno bi se prevario; Samael je oduvek voleo da njegovi neprijatelji pomisle kako ga mogu uhvatiti na prepad. „Tako je bolje za nas koji ćemo dočekati Dan povratka. Ili misliš da će moći da pobedi u Tarmon Gai'donu, Lanfear? Iako drži Asmodeana stisnutog oko vrata, ovoga puta neće imati Stotinu sadrugova. Sa Asmodeanom ili bez njega, pred Velikim gospodarem će zgasnuti kao smrskana svetiljka.“

Lanfear ga pogleda oštro i prezrivo. „Koliko će nas doživeti konačno oslobođenje Velikog gospodara? Četvoro već nedostaje. Hoćeš li ti biti sledeći, Samaele? Možda ti se to sviđa. Možda ćeš se konačno otarasiti tog ožiljka, ako uspeš da ga pobediš. Ali zaboravila sam – koliko si se puta suočio s njim u Ratu Moći? Jesi li ijednom prevagnuo? Ne mogu da se setim.“ Bez zastoja, okrenula se prema Grendal. „Možda ćeš ti biti sledeća. Iz nekog razloga, nerado povređuje žene, ali tebi neće pružiti izbor koji je stavio pred Asmodeana. Više će naučiti od kamena nego od tebe. Možda će te, jedino, zadržati kao ljubimicu. To bi bila prava promena za tebe, zar ne? Umesto što razmišljaš o tome ko od tvojih lepotana može da te zadovolji, morala bi naučiti da lično zadovoljavaš.“

Grendalino lice se zgrčilo, a Rafhin se smesta pripremi za odbranu od bilo čega čime bi se žene mogle sukobiti; beše spreman da Putuje čim namiriše kobnu vatru. Potom oseti kako Samael prikuplja Moć na neki drugi način – Samael bi to nazvao korišćenjem taktičke prednosti – i prignu se da ga zgrabi za ruku. Samael ljutito otrese njegov stisak, ali tren već beše prošao. Dve žene su sada gledale u njih, a ne jedna u drugu. Nijedna nije mogla znati šta se zamalo dogodilo, ali bilo je očigledno da je nešto prostrujalo između Rafhina i Samaela. Oči im se ispuniše sumnjom.

„Hoću da čujem šta Lanfear ima da kaže.“ Nije gledao u Samaela, ali reči behu njemu namenjene. „To sigurno nije glup pokušaj da nas zastraši.“ Samael trže glavom, dajući znak da se slaže, ili da je prosto razočaran. To je moralo biti dovoljno.

„Svakako nije, ali malo straha nije naodmet.“ Lanfearine oči još behu oprezne, ali glas joj beše jasan kao mirna voda. „Išamael je pokušao da ga sputa i nije uspeo; pokušao je na kraju da ga ubije, ali nije uspeo; ali Išamael je koristio grubosti i zastrašivanje, a grubosti ne prolaze kod Randa al'Tora.“

„Išamael je bio više nego polulud“, promrsi Samael, „i manje nego polučovečan.“

„Zar smo mi to?“, upita Grendal izvijajući obrvu. „Obični ljudi? Zacelo smo nešto više. Ovo je ljudsko biće.“ Prstom je pomilovala lice žene koja je klečala. „Moraće se stvoriti nova reč da opiše nas.“

„Šta god da smo“, nastavi Lanfear, „možemo uspeti tamo gde je Išamael omanuo.“ Malčice se prignula napred, kako bi rečima dala dodatnu silu. Lanfear je retko bila napeta. Otkud to sada?

„Zašto samo nas četvoro?“, upita Rafhin. Drugo „zašto“ moraće da sačeka.

„Zašto više od četvoro?“, odvrati Lanfear. „Ako spustimo Ponovorođenog Zmaja na kolena pred Velikim gospodarem na Dan povratka, zašto da delimo čast – i nagrade – s drugima ako ne moramo? A možda ga možemo i upotrebiti da – kako si to rekao, Samaele? – da odseče satrulele grane.“

Ovakav odgovor je mogao proći kao razumljiv Rafhinu. Naravno, nije joj verovao, kao ni bilo kome drugom, ali razumeo je častoljublje. Izabrani su spletkarili između sebe sve do dana kada ih je Lijus Terin zarobio zajedno s Velikim gospodarem, a čim su stupili na slobodu, počeli su iznova. Morao je, ipak, da se postara da Lanfearina spletku ne poremeti njegove vlastite zamisli. „Nastavi“, kaza on.

„Kao prvo, neko drugi će pokušati da ga sputa. Možda i da ga ubije. Pretpostavljam, Mogedijen ili Demandred. Mogedijen je uvek radila iz senke, a Demandred je oduvek mrzeo Lijusa Terina.“ Samael se nasmeši, možda pomalo gorko, ali njegova mržnja beše bleđa senka Demandredove, bez obzira na valjanost povoda.

„Kako znaš da to neće biti neko od nas ovde?“, ljubazno upita Grendal.

Lanfear odgovori s podjednako širokim osmehom, i podjednako malo toplote. „Tako što vas troje niste odlučili da se pokoljete, već da sagradite sebi skrovišta i osigurajte svoju moć. Ima i drugih razloga. Rekla sam vam da pomno posmatram Randa al'Tora.“ Govorila je istinu o njima. Rafhin je lično radije koristio diplomatiju i upravljanje drugima nego otvoreno sukobljavanje, iako se ne bi snebivao kada bi i to bilo neophodno. Samael je uvek verovao u vojno osvajanje; ne bi prilazio Lijusu Terinu, čak ni preobraženom u čobanina, sve dok ne bi osigurao pobedu. Grendal je takođe sledila stazu osvajača, iako njeni naumi nisu uključivali ratnike; koliko god da su je obuzimale njene igračke, pravila je isključivo sigurne korake. Svakako otvorenije od ostalih Izabranih, ali nikada preterano. „Znate da mogu da ga posmatram a da ne budem viđena“, nastavi Lanfear, „ali niko od vas ne sme dopustiti da bude primećen. Moramo ga izvući...“

Grendal se radoznalo nagnula prema njoj, a kako je priča odmicala, i Samael počeo da klima glavom. Rafhin se uzdržavao od suda. Moguće je da će uspeti. Ali ako tako ne bude... Već je video nekoliko načina da preokrene događaje u svoju korist. Moguće je da će ovo zaista proći veoma povoljno.

POGLAVLJE 1

RASPIRIVANJE PLAMENA



Toćak vremena se okreće i Doba dolaze i prolaze, ostavljajući za sobom sećanja koja prerastaju u legende. Legende blede i postaju mitovi, a i oni budu davno zaboravljeni kada ponovo naiđe Doba koje ih je izrodilo. U jednom od tih razdoblja, koje su neki zvali Treće doba – Doba koje tek treba da dođe, Doba davno prošlo – vetar je hujao među ogromnim drvećem mesta zvanog Braemska šuma. Taj vetar nije bio početak. Okretanju Točka vremena nema ni početka ni kraja. Ali bio je to *jedan* početak.

Leteo je ka jugu i zapadu, sparušen, obasjan suncem od rastopljenog zlata. Zemlja pod njim već mnogo nedelja nije videla kišu, a pozna letnja vrešina svakim danom bivala je sve snažnija. Drveće beše prošarano prerano sasušanim smeđim lišćem, a na mestu nekadašnjih potočića peklo se golo kamenje. Na jednoj čistini, s koje je trava nestala i gde je tle bilo vezano još samo korenjem svelog grmlja, vetar je počeo da razotkriva davno sahranjene stene. Bile su okrunjene i išibane vremenom, i nijedno ljudsko oko ne bi u njima prepoznalo ostatke grada koji pamte još jedino priče.

Pre nego što je vetar preleteo granice Andora, pojavila su se raštrkana sela i njive, a zemljoradnici su zabrinuto obilazili jalove oranice. Šuma je već bila svedena na nejak o šipražje kada je vetar stigao do sela po imenu Srce Izvora i pomeo prašinu sa opustelog seoskog puta. Potoci su ove godine počeli da slabe. Nekoliko pasa je ležalo dahćući od žege, a dva mališana gola do pojasa trčala su uokolo udarajući napunjen mešinu štapovima. Ništa se drugo nije pomeralo, osim vetra, prašine i škripavog znaka iznad vrata gostionice, zdanja od crvene opeke, slamnatog krova, baš kao i sve ostale kuće u ulici. Bila je dvospratna, samim tim najveća i najviša zgrada u Srcu Izvora, koje beše uredno i mirno maleno naselje. Osedlani konji privezani ispred gostionice jedva da su mrdali repovima. Natpis na znaku gostionice glasio je *Pravda dobre kraljice*.

Min zatrepta zbog prašine, jer upravo beše prislonila oko uz pukotinu na grubom zidu staje u kojoj se nalazila. Jedva je videla delić ramena stražara na vratima staje, ali pažnju je usmerila ka gostionici, još dalje odatle. Zapitala se zašto je baš tako prikladno i zlokovno nazvana. Njihov sudija, ovdašnji gospodar, očigledno je stigao nešto ranije, ali propustila je priliku da ga vidi. Bez sumnje, sada saslušava seljaninove optužbe; Admer Nem, kao i sva njegova braća i rođaci i sve njihove žene, bio je očito naklonjen vešanju po prekom sudu, sve dok slučajno nije naišao jedan od lordovih najamnika. Pitala se kakva bi im, u ovom mestu, kazna mogla uslediti zato što su spalili nečiju štalu, s kravama muzarama u njoj. Bilo je nenamerno, naravno, ali činilo joj se da to neće mnogo pomoći ako se uzme u obzir da je sve započelo upadom na tuđi posed.

Logan je pobegao usred zbrke i ostavio ih na cedilu – ništa neobično, spaljen da je! – ali nije znala da li da se raduje zbog toga ili ne. Baš on je oborio Nema, pred zoru, kada su otkriveni, i zbog njega je čovek ispustio svetiljku na seno. Ako je iko kriv, to je on. Samo, ponekad ne ume da pripazi šta govori. Možda je i bolje što je utekao...

Okrenula se i oslonila na zid, pa obrisala znoj sa čela, iako je smesta ponovo probio. Unutrašnjost ove staje bila je užasno zagušljiva, ali njene dve saputnice tome očito nisu pridavale važnost. Sijuan je ležala na leđima, obučena u tamnu putničku haljinu od vune sličnu onoj na Min; zurila je u krov staje i odsutno se poigravala jednom slamkom. Preplanula Leana, vižljasta i visoka kao prosečan muškarac, sedela je skrštenih nogu, u bledom donjem rublju, radeći na svojoj haljini iglom i koncem. Dozvolili su im da zadrže bisage, čim su ustanovili da nema mačeva, sekira niti nečeg drugog što bi im pomoglo da pobjegnu.

„Kako se u Andoru kažnjava spaljivanje tuđe štale?“, upita Min.

„Ako budemo imale sreće“, odgovori Sijuan ne pomerajući se, „išibaće nas nasred seoskog trga. Ako ne budemo, bićeće nas.“

„Svetlosti!“, huknu Min. „Kako to možeš nazvati srećom?“ Sijuan se okrenu na bok i podupre se laktom. Ona beše jaka žena, ne baš lepa, ali više nego zgodna; izgledala je svega koju godinu starija od Min, ali te oštre plave oči imale su zapovedničku snagu, nedoličnu pukom devojčurku – optuženici pred sudom neke zabiti. Sijuan je ponekad bila ista kao Logan kada se zanesese; možda čak i gora. „Kada se šibanje završi“, kaza glasom koji je korio Min zbog gluposti, „biće završeno, i moći ćemo da nastavimo put. Time gubimo manje vremena nego ijednom drugom kaznom koje se mogu setiti; neuporedivo manje nego, na primer, vešanjem. Mada, mislim da do toga neće doći, po onome što znam o andorskom zakonu.“

Min za tren obuze razdražljiv smeh; bila je na ivici suza. „Vreme? Kako smo krenule, vreme je jedino čega imamo napretek. Kunem se, prošle smo kroz sva sela od Tar Valona dovde i nismo našle ništa. Ni tračak, ni šapat. Mislim da se uopšte i neće okupiti. A sada nastavljamo peške. Čula sam, Logan je poveo konje sa sobom. Nema mo konje, zarobljene smo u ovoj staji, i sama Svetlost zna šta nas čeka!“

„Pripazi malo na imena“, resko prošapta Sijuan i značajno pogleda prema krzavim vratima, pred kojima beše stražar. „Ako mnogo blebečeš, sama ćeš se zaplesti u mrežu i ostati bez ribe.“

Min se namršti, delom jer joj Sijuan beše dodijala sa izrekama taireskih ribara, a delom zato što je ta žena imala pravo. Do sada su bile brže od rđavih glasova – možda su bili bliži smrtonosnim nego rđavim – ali neke vesti su umele da prelete i po sto milja na dan. Sijuan se predstavljala kao Mara, Leana kao Amaena, a Logan je uzeo ime Dalin, pošto ga je Sijuan ubedila da je Gvair budalast izbor. Min je još uvek smatrala da niko neće prepoznati njeno ime, ali Sijuan ju je uporno nazivala Serenla. Čak im ni Logan nije znao prava imena.

Prava nevolja bila je to što Sijuan nije nameravala da odustane. I posle čitavih nedelja potpunog neuspeha, pa još i ovoga sada, svaki pomen polaska ka Tiru – što je bio razuman predlog – naišao bi na tako olujno negodovanje da bi i sam Logan ustuknuo. Što je duže bezuspešno tragala, Sijuan je postajala sve netrpeljivija. A i ranije je bila toliko tvrdoglava da je mogla glavom tucati kamen. Min beše dovoljno mudra da zadrži ovu poslednju misao za sebe.

Leana konačno dovrši rad na haljini i obuče je preko glave, pa prebaci ruke preko leđa da zakopča dugmad. Min nije razumela zašto se toliko trudi; lično je mrzela svaki vid šivenja. Leanina haljina je sada bila malo otvorenija, videlo se malo više poprsja, i možda malo uža tu i oko kukova. Ali zašto, na ovakvom mestu? Niko je neće pozivati na ples u ovoj uzavreloj staji.

Leana zatim izvuče iz Mininih bisaga drvenu kutiju punu boja, pudera i koječega, koju je, zahvaljujući Laras, Min bila prinuđena da ponese na put. Imala je nameru da sve to baci, ali nekako je uvek zaboravljala. U poklopcu kutije nalazilo se usađeno ogledalce; za koji časak, Leana počne da radi na svom licu, koristeći četkice od zečjeg krzna. Nikada ranije nije pokazala zanimanje za ove stvari. Sada je, izgleda, bila na mucu, jer joj četka od crnog drveta i mali češalj od slonovače nisu bili dovoljni da uredi kosu. Čak se i požalila da nema čime da zagreje gvožđe za kovrdžanje kose! Njena crna kosa je, otkada traje Sijuanina potraga, poprilično porasla, ali ipak nije dosegala do ramena.

Min ju je gledala još neko vreme, pa upita: „Šta si to naumila, Le... Amaena?“ Nije pogledala u Sijuan. Umela je da pazi na jezik; ali trenutno je, pored zarobljenštva i predstojećeg suđenja, živa izgarala. Vešanje ili javno šibanje. Kakav izbor! „Jesi li odlučila da oćijukaš s nekim?“ Ovo je bilo namereno kao šala – Leana je uvek bila ozbiljna i pribrana – nešto što bi je malo razvedrilo, ali odgovor beše neočekivan.

„Da“, odsečno kaza Leana, zureći u ogledalo široko otvorenih očiju; radila je nešto s trepavicama. „A ako mi to uspe kod pravog čoveka, možda ćemo prebrinuti šibanje ili šta već. Možda ću nam, u najmanju ruku, umanjiti kaznu.“

Min se ukoči, na pola puta da ponovo obriše znoj s čela – kao da se sova upravo izjasnila kako želi da postane ševa – ali Sijuan jednostavno ustade, ravno pogleda Leanu i mirno upita: „Otkud to?“

Da se Min kojim slučajem našla pred Sijuaninim pogledom, ispovedila bi, činilo joj se, sve, pa i ono čega se ne seća. Kada se Sijuan tako usmeri na tebe, počinješ da se klanjaš i da činiš kako ti je rečeno, a da i ne shvatiš kako. Tako je bilo čak i sa Loganom – doduše, bez naklona.

Leana lagano pređe četkicom preko jagodica na obrazima i proceni ishod gledajući u ogledalce. Na tren je skrenula pogled prema Sijuan, ali šta god da je ugledala, nije promenilo njen večiti, razgovetni ton. „Moja majka je, znate, bila trgovkinja, najvećim delom krznima i drvetom. Jednom sam gledala kako pomućuje um nekom lordu iz Saldeje, dok joj na kraju nije prodao celogodišnju zalihu drveta po duplo nižoj ceni od one koju je želeo. Teško da je shvatio šta se desilo dok nije stigao kući. A možda nije ni tada. Kasnije joj je poslao narukvicu od mesečevog kamenja. Domanske žene ne zaslužuju toliko loš ugled – izgradili su ga užtogljeni glupaci, prikupljajući glasine – ali ponešto od tog ugleda je i zaslužno. Učila sam od majke i tetaka, baš kao i moje sestre i rođake.“

Potom je odmerila sebe i odmahнула glavom, da bi se vratila lickanju sa uzdahom. „Ali bojim se da sam bila ovoliko visoka već na svoj četrnaesti imendan. Kolena i laktovi na sve strane, kao neko preraslo ždrebe. I tako, čim sam naučila da hodam bez saplitanja, otkrila sam...“ Duboko je uzdahnula. „... Otkrila sam da će me život skrenuti sa staze trgovanja. Sada sam izgubila i to. Krajnje je vreme da upotrebim znanje koje stekoh pre toliko godina. S obzirom na okolnosti, ne mogu zamisliti bolje vreme ili mesto.“

Sijuan je pronicljivo prouči. „To nije razlog. Barem ne ceo. Govori.“

Leana ljutito baci četku natrag u kutiju i usplahireno odvratila: „Ceo razlog? Ne znam šta je ceo razlog. Samo znam da mi je potrebno nešto u životu čime ću zameniti – ono što sam izgubila. Ti si mi lično rekla da u tome leži jedina nada za život. Meni osveta nije dovoljna. Znam da su tvoji ciljevi neophodni, možda čak i ispravni, ali neka mi Svetlost pomogne, ni to mi nije dosta. To me ne obuzima tako kao tebe. Možda sam to prekasno shvatila. Ostaću s tobom, ali to mi nije dovoljno.“

Gnev je počeo da isparava dok je zatvarala bočice i vraćala ih na mesto, iako je to činila žustrije nego što je neophodno. Sada je blago mirisala na ruže. „Znam da koke-tiranjem neću ispuniti prazninu, ali ispuniću bar jedan prazan tren. Možda će mi biti dovoljno da budem ono za šta sam rođenjem određena. Naprosto, ne znam. Ovo nije ništa novo; oduvek sam želela da budem poput majke i tetaka; iako sam odrasla, ponekad sam sanjara o tome.“

Leanino lice postade zamišljeno, i poslednji predmet bi položen u kutiju znatno mirnije. „Mislim da sam uvek osećala kako nosim masku, kako je jačam toliko da zamenjuje moju prirodu. Bilo je tu ozbiljnih obaveza, ozbiljnijih od trgovine; kada sam otkrila da je sve moglo teći drugačije, već je bilo prekasno. Pa, s tim je sad svršeno. Već pre nedelju dana razmišljala sam da započnem s Loganom, radi vežbe. Ali dugo nisam pokušavala, a mislim da je on od onih muškaraca koji traže više obećanja nego što nudiš i očekuju da ih sve ispuniš.“ Najednom se blago nasmešila. „Majka mi je uvek govorila: ako se to dogodi, napravila si strašno lošu procenu; ako ne možeš natrag, moraćeš da zaboraviš na ponos i bežiš, ili da platiš cenu i zapamtiš pouku.“ Osmeš joj postade vragolast. „Moja tetka Resara bi rekla: plati cenu i uživaj.“

Min je mogla samo da odmahne glavom. Kao da se Leana preobrati u neku drugu ženu. Kako samo govori o...! Iako je sve jasno čula, nije mogla da poveruje.

Međutim, Leana je zaista izgledala drugačije. I pored toliko dugog rada četkicama, na licu joj ne beše nijednog vidljivog traga boje ili pudera, ali usne joj ipak behu punije, jagodice izraženije, oči krupnije. I inače je bila više nego lepa žena, ali sada je bila petostruko lepša.

Ali Sijuan nije završila. „Šta ćeš raditi ako se ispostavi da je ovaj lord isti kao Logan?“, tiho prozbori.

Leana se pridžie na kolena, napregnuta, i proguta knedlu pre nego što progovori. Glas joj ipak beše savršeno miran. „Kakav bi tvoj izbor bio, između ovakvih mogućnosti?“

Gledale su se netremice, i tišina počie da se rasteže. Pre nego što je Sijuan stigla da odgovori – ako je uopšte nameravala; Min je jedva čekala da čuje – lanci i katanac zazveketaše s druge strane vrata. Druge dve žene se polako pridigoše na noge i mirno pokupiše bisage, ali Min poskoči, žaleći što nema nož pri ruci. *Može li se poželeći nešto gluplje*, pomisli ona. *Samo bih se uvalila dublje u nevolje. Nisam ja nikakva krvava junakinja u priči. Čak i da zaskočim stražara...*

Vrata se otvoriše i jedan muškarac u dugom kožnom kaputu zapreči cela vrata. Teško da bi ijedna mlada devojkla mogla da mu se usprotivi, čak i uz pomoć noža. Možda ni sekira ne bi pomogla. Mogla ga je opisati samo kao širokog i popunjenog. Ono malo kose što je imao na glavi beše prosedo, ali je izgledao snažan poput prastarog hrastovog panja. „Vreme vam je da idete pred lorda, devojkle“, zabrundao je. „Hoćete li hodati ili da vas vućemo kao vreće sa žitom? Ići ćete, ovako ili onako, ali ne bih vas rado vucarao po ovakvoj žegi.“

Min proviri preko njega i ugleda još dva muškarca, sedokosa, ali podjednako gruba, mada, nešto niža.

„Hodaćemo“, procedi Sijuan.

„Dobro. Hodite onda. Brže. Lord Garet ne voli da čeka.“

Iako su obećale da će hodati, svaki muškarac čvrsto steže po jednu ženu za ruku; potom pođoše uz prašnjavu, prljavu ulicu. Min je osećala stisak proćelavog čoveka kao da je stežu klešta. *Nema više nade ni za beg*, ogorčeno pomisli. Razmišljala je da li da ga ritne u cevanicu ne bi li popustio stisak, ali učinio joj se tako stamen da bi verovatno zaradila samo prebijene nožne prste i vuću po prašini ostatak puta.

Leana je naizgled bila izgubljena u mislima. Činilo se da tiho pokreće ruke i usne preslišavajući se šta bi trebalo da kaže, ali svaki put bi odmahнула glavom i počela iz početka. Sijuan je takođe bila zadubljena u sebe, ali nije krila brigu – mrštila se i grizla donju usnu; nikada nije bila tako uznemirena. Sve u svemu, ni jedna ni druga nije jaćala Minino samopouzdanje.

Trpezarija *Pravde dobre kraljice*, odasvud poduprta gredama, dodatno ju je obeshrabrila. Retkokosi Admer Nem, s podnadulom masnicom na oku, stajao je po strani, sa šestoricom podjednako kršne braće i roćaka i njihovim ženama. Svi su bili u svom najboljem kaputu ili kećelji. Ratari su pratili tri zarobljenice pogledima u kojima su se mešali gnev i zadovoljstvo, na šta Min oseti slabost u želucu. Pogledi seljanki su bili, moglo bi se čak reći, još gori – pogledi čiste mržnje. Pred ostalim zidovima stajalo je

po šest redova seljana, svi u radnoj odeći, jer ih je ovo i prekinulo u radu. Kovač je još uvek nosio kožnu kecelju, a beše tu i nekoliko žena zavrnutih rukava i brašnjavih ruku. Soba je zujala od njihovog mrmljanja između sebe; bili su tu i neki stariji žitelji, i poneko dete, a prodorni pogledi im, baš kao i kod Nemove porodice, behu uprti u tri žene. Min pomisli kako je ovo verovatno najveće uzbuđenje koje Srca Izvora pamti. Jednom je već videla ovakvo raspoloženje gomile – na javnom pogubljenju.

Stolovi su bili rasklonjeni, svi izuzev jednog pred dugim kaminom od opeke. Jedan krupan muškarac otvorenog lica, gotovo sasvim osedele kose, sedeo je okrenut prema njima. Obučen je bio u fino skrojen kaput od tamnozelene svile, a ruke mu behu svijene nad stolom. Jedna vitka žena, njegovih godina, stajala je kraj stola odevena u finu haljinu od sive vune, s belim cvetovima izvezenim na okovratniku. Ovdašnji lord i njegova gospa, pomisli Min; seosko plemstvo, ništa bolje upućeno u svet od radnika i zanatlija pod njima.

Čuvari ih dovedoše pred lordov sto, pa se izgubiše među posmatračima. Žena u sivom istupi i mrmljanje smesta utihnu.

„Neka svi prisutni paze i dobro slušaju“, najavi žena, „jer lord Gareth Brin danas deli pravdu. Zatvorenice, sudiće vam lord Brin.“ Ipak nije bila lordova gospa, već verovatno neka vrsta zvaničnice. Gareth Brin? Koliko se Min sećala, bio je kapetan zapovednik Kraljičine garde u Kaemlinu. Ako je to taj isti čovek. Ovlaš je pogledala Sijuan, ali ova beše zagledana u pod pred svojim nogama. Ko god zaista bio, ovaj Brin je delovao iznureno.

„Optužene ste“, nastavi žena u sivom, „za upadanje na posed preko noći, podmetanje požara i uništenje zdanja i njegove sadržine, ubijanje stoke, lični napad na Admera Nema, te za krađu kese za koju je rečeno da je sadržala zlato i srebro. Jasno je da su napad i krađa delo vašeg saputnika, koji je pobegao, ali vas tri ste podjednako podložne zakonima.“

Zastala je da ostavi rečima vremena da postignu puno dejstvo. Min razmeni ogorčen pogled s Leanom. Logan je morao začiniti stvari krađom. Verovatno je već na pola puta do Murandije, ako nije stigao i dalje.

Tren potom, žena ponovo progovori: „Vaši tužitelji su ovde i suočiće se sa vama.“ Pokazala je ka skupini Nemovih. „Admere Neme, iznesi svoje svedočenje.“

Krupni čovek lagano istupi, napola nadmeno napola smerno, potežući kaput koji su drvena dugmad jedva uspeła da prikopčaju na stomaku. Prošao je rukom kroz proređenu kosu – neprestano mu je padala preko lica. „Kao što sam rekao, lorde Garete, bilo je to ovako...“

Prilično je tačno opisao kako ih je pronašao među senom i naredio im da se gube, mada je načinio Logana bezmalo stopu višim, a primljeni udarac preinačio u pravu borbu, u kojoj je udarce delio koliko i primao. Svetiljka je pala, seno se pripalilo, i ostatak porodice je izleteo iz kuće u praskozorje. Zatvorenice su uhvaćene, štala je izgorela do zemlje, a potom je otkriveno da je i kesa nestala iz kuće. Ipak, nije pominjao trenutak kada je jedan sluga lorda Brina naišao dok je porodica spremala kono-pce i merkala grane drveća.

Kada se vratio na „tuču“ – s tim što je ovog puta bio na ivici pobeđe – Brin ga prekide. „To je dovoljno, gazda Neme. Možeš se povući.“

Umesto toga, jedna žena oblog lica iz Nemeve porodice, po godinama procenjujući, verovatno Admerova supruga, stade uz Nema. Beše obloglava, ali nimalo meka; obla poput tiganja ili rečne stene. Lice joj je gorelo, ne samo od besa. „Izbičujte dobro ove raspusnice, lorde Garete, je l' čujete? Načisto ih izbičujte, pa pravac do Džornhila s njima!“

„Niko ti nije dao reč, Megan“, odreza vitka žena u sivom. „Ovo je suđenje, a ne iznošenje molbi. Odstupite, smesta, i ti i Admer.“

Poslušali su je – Admer nešto hitrije nego Megan. Žena u sivom se okrenu prema Min i njenim saputnicama. „Ako želite da iznesete neko svedočenje, zarad odbrane ili molbe za milost, učinite to sada.“ Nije bilo sažaljenja u njenom glasu – niti bilo čega drugog, uostalom.

Min je očekivala da Sijuan progovori – uvek je preuzimala vođstvo, uvek je ona pričala – ali Sijuan se nije ni pomerila niti podigla pogled. Umesto nje, Leana se primače stolu, zagledana u čoveka koji je sedeo za njim.

Držala se pravo kao i uvek, ali njen uobičajeni korak – graciozno žustar, ali ipak žustar – ustupio je mesto nekom pomalo lelujavom klizanju. Kukovi i grudi su joj nekako došli do izražaja; nije se trudila da ih isturi – jednostavno se kretala tako da bude jasno da su tu. „Moj lorde, mi smo tri bespomoćne žene, izbeglice pred olujama što nailaze preko sveta.“ Njen oštri glas preinačio se u dodir mekog somota. Tamne oči joj behu osvetljene, kao neki plamteći izazov. „Izgubljene smo i bez novca; štala gazda Nema poslužila nam je kao sklonište. Pogrešile smo, znam, ali bojale smo se noći.“ Jedna mala kretnja, blago dizanje i širenje ruku, dade joj za tren izgled potpune bespomoćnosti. Samo za tren. „Čovek zvani Dalin za nas je u stvari bio samo stranac, muškarac koji nam je ponudio zaštitu. U današnje vreme, usamljene žene neko mora čuvati, moj lorde. Ipak, bojim se da smo pogrešno izabrale.“ Raširila je oči, kao da mu nudi da napravi bolji izbor za njih. „On je uistinu taj koji je napao gazda Nema, moj lorde; mi bismo radije pobegle, ili radile da nadoknadimo ostanak za tu noć.“ Zaobišla je sto i dostojanstveno klekla kraj Brinove stolice; nežno je dodirnula prstima njegov zglob i pogledala ga u oči. Glas joj je zadrhtao, ali od njenog blagog osmeha svakom bi muškarcu srce brže zakucalo. Bio je izazovan. „Moj lorde, krive smo za neveliki zločin, ne za ovoliko za koliko nas optužuju. Predajemo ti se na milost. Molim te, lorde, sažali se na nas i zaštititi nas.“

Brin ju je dugo gledao u oči. Potom je pročistio grlo, odgurnuo stolicu, ustao i zaobišao sto sa suprotne strane. Uskomešaše se i seljani; muškarci se nakašljaše kao i njihov lord, a žene počеше da mrmljaju između sebe. Brin stade pred Min. „Kako se zoveš, devojko?“

„Min, moj lorde.“ Čula je Sijuanino prigušeno negodovanje, pa brže dodade: „Serenla Min. Svi me zovu Serenla, moj lorde.“

„Mora da ti je majka bila vidovita“, nasmeši se on. Nije prvi koji se tako poneo čuvši njeno ime. „Imaš li šta da izjaviš, Serenla?“

„Samo to da mi je jako žao, moj lorde, i da zaista nismo krive. Dalin je sve počinio. Molim za milost, lorde.“ Ovo nije ličilo ni na šta naspram Leanine molbe – ništa je i ne bi moglo nadmašiti – ali bilo je najbolje što je mogla ponuditi. Usta joj behu suva kao i ulica ispred vrata. Šta ako je zaista odlučio da ih obesi?

Klimnuo je glavom i prišao Sijuan, svejednako zagledanoj u pod. Uhvatio ju je rukom za bradu i podigao joj glavu da je pogleda u oči. „A kako je tvoje ime, devojko?“

Sijuan otrže glavu od njegove ruke i koraknu nazad. „Mara, moj lorde“, prošapta ona. „Mara Tomanes.“

Min tiho zaječa. Sijuan je očito bila prestravljena, ali je u isto vreme prkosno gledala muškarca. Min je čudilo što još nije naredila Brinu da ih smesta pusti na slobodu. Upitao ju je želi li nešto da izjavi, na šta je slabašnim šapatom odrično odgovorila; ipak, sve vreme ga je gledala kao da je vlast zapravo njena. Možda je umela da pazi na jezik, ali svakako nije umela da pazi na oči.

Nešto potom, Brin se okrenu. „Vrati se među svoje prijateljice, devojko“, oslovio je Leanu, prilazeći ponovo svojoj stolici. Vratila im se, a na licu joj se jasno videlo nezadovoljstvo i nešto što bi Min kod svakog drugog nazvala zlovoljom.

„Evo moje odluke.“ Brin se uopšteno obratio prostoriji. „Zločini su ozbiljni i ništa što sam čuo nije izmenilo te činjenice. Ako se trojica ljudi ušunjaju u tuđu kuću samo da bi ukrali po svećnjak, a jedan od njih nasrne na vlasnika, sva trojica su podjednako krivi. To se mora nadomestiti. Gazda Neme, platiću ti da ponovo izgradiš štalu i nadoknaditi cenu šest krava.“ Oči krupnog seljaka se ozariše, ali Brin dodade: „Karalin će ti izbrojati novac čim se bude uverila da su troškovi dobro procenjeni. Čujem da su ti neke krave u poslednje vreme bile jalove.“ Vitka žena u sivom zadovoljno klimnu glavom. „Za udarac u glavu, dajem ti jednu srebrnu marku. Ne žali se“, nepokolebljivo kaza čim je Nem zaustio. „Megan ume i gore od toga da te istuče kad se napiješ.“ Okupljeni se nasmejaše, podstaknuti Nemovim ljutim, posramljenim pogledom i Meganinim mrkim pogledima usmerenim na muža. „Takođe, povratiću ti svotu ukradenu iz kese. Čim Karalin utvrdi koliko je u njoj bilo.“ Nem i njegova supruga bili su podjednako razočarani, ali držali su jezik za zubima; očigledno su dobili koliko im i sleduje. Min oseti tračak nade.

Brin nasloni laktove na sto i okrenu se prema njoj i ostalim dvema. Njegove mirne reči svežaše joj stomak u čvor. „Vas tri ćete raditi za mene, za uobičajenu platu u svakom poslu koji vam bude dat, sve dok mi se ne vrati novac koji sam potrošio. Ne pomišljajte da sam popustljiv. Ako položite uverljivu zakletvu, nećete biti pod stražom i možete raditi moje kućne poslove. Ako ne, sleduju vam polja i neprekidan nadzor. Poljski poslovi se manje plaćaju, ali to je na vama da odlučite.“

Usplahireno je preturala po umu, tražeći najslabiju moguću zakletvu koja bi bila dovoljna. Nije volela da krši reč ni pod kojim uslovima, ali nameravala je da nestane čim joj se ukaže prva prilika, bez prevelike griže savesti.

Izgledalo je kao da i Leana razmišlja o tome, ali Sijuan skoro bez oklevanja kleče i prekrsti dlanove preko srca. Oči joj behu svezane sa Brinovim, a izazov u njima ne

beše nimalo blaži. „Tako mi Svetlosti i nade u spasenje i ponovno rođenje, zaklinjem se da ću ti služiti na koji god način želiš, i koliko god želiš; u protivnom, neka mi Tvorac zauvek okrene leđa i neka mi tama proguta dušu.“ Iako je to izgovorila zadihanim šapatom, nastupila je mrtva tišina. Nije postojala snažnija zakletva, osim onog zaveta koji žene polažu kada stupaju među Aes Sedai, onog koji uz pomoć Štapa zakletve postaje deo krvi i mesa.

Leana zapanjeno pogleda Sijuan, pa i sama kleče na kolena. „Tako mi Svetlosti i nade u spasenje i ponovno rođenje...“

Min se grčila u očajanju, tražeći neki drugi izlaz. Niža zakletva od njihove zacelo bi je odvela na polja, gde bi je neprestano nadgledali, ali ova zakletva... Učili su je da je kršenje tih reči bezmalo ravno ubistvu. Ali nije bilo izlaza. Zakletva, ili ko zna koliko godina kulučenja u polju, uz noći pod ključem. Svalila se kraj njih dve i promrmrljala iste reči, ali u sebi je vrištala. *Sijuan, potpuna budalo! U šta si me sad uplela? Ne smem ostatu ovde! Moram biti uz Randa! Oh, Svetlosti, pomozu mi!*

„Dobro“, odahnu Brin nakon poslednje reči. „Nisam ovo očekivao, ali uistinu je dovoljno. Karalin, molim te, povedi gazda Nema i proceni njegovu štetu. Isprati usput i sve prisutne, osim njih tri. Uredi im prevoz do mog poseda. S obzirom na okolnosti, mislim da čuvari neće biti potrebni.“

Vitka žena ga razdraženo pogleda, ali za tren oka pokrenu uskomešanu masu ljudi ka izlazu. Admer Nem i njegovi muški rođaci držali su se blizu nje, a Admerovo lice beše obojeno gramzivošću. Žene Nemovih nisu izgledale ništa manje pohlepno, samo što su usput uputile i pokoji mrzak pogled Min i ostalim dvema, koje su, dok se prostorija praznila, i dalje klečale na podu. Min se činilo da neće uspeti da se podigne na noge. Ista misao joj se vrtela po glavi. *Oh, zašto, Sijuan? Ne smem da ostanem ovde. Ne smem!*

„Niste prve izbeglice koje ovuda prolaze“, kaza Brin kad su i poslednji seljani izašli. Zavalio se u stolicu i odmerio ih. „Ali nikad nismo imali tako čudnu trojku kao što ste vi. Jedna Domanka. Jedna Tairenka?“ Sijuan odsečno klimnu glavom. Ona i Leana ustadoše; tanana, preplanula žena nežno obrisala kolena, a Sijuan jednostavno stade. Min se ustetura i stade kraj njih. „A ti, Serenla?“ Opet se nazirao osmeh na njegovom licu. „Odněkud iz zapadnog Andora, ukoliko razaznajem naglasak.“

„Baerlon“, promrmrlja ona, pa se prekasno ugrize za jezik. Neko je mogao znati da Min dolazi iz Baerlona.

„Nisam čuo da je neko do sada imao povoda da beži sa zapada“, reče on ispitiivačkim tonom. Nije progovarala, te on to ostavi po strani. „Pošto odradite svoj dug, bićete dobrodošle u moju službu. Život ume biti grub prema onima koji izgube dom, a uboga postelja služavke je ipak bolja od spavanja u grmlju.“

„Hvala, moj lorde“, umiljato reče Leana, praveći takav naklon da je čak i u gruboj haljini za jahanje izgledao kao deo nekog plesa. Min ponovi njene reči, teške kao olovo; nije se naklonila, da je noge ne bi izdale. Sijuan je jednostavno mirovala i gledala u Brina ne progovarajući.

„Šteta što je vaš sadrug odveo i konje. Četiri konja bi značajno umanjila dug.“

„On je bio stranac i bitanga“, kaza mu Leana, glasom koji bi bolje priličio nekoj manje javnoj zgodi. „Mogu reći da je barem meni drago što smo njegovu zaštitu zamenile za tvoju, moj lorde.“

Brin je odmeri – s odobravanjem, pomisli Min – ali rekao je samo: „Makar ćete biti bezbedne od Nemovih.“

Ovome nije usledio odgovor. Min zaključio kako je ribanje podova u Brinovom domu verovatno jednako ribanju podova na posedu Nemovih. *Kako da se izvučem odavde? Svetlosti, kako?* Tišina potraja; samo je Brin lupkao prstima po stolu. Da nije izgledao ovako postojano, Min bi pomislila da je ostao bez reči. Verovatno je bio nezadovoljan što samo Leana pokazuje zahvalnost; valjda je znao koliko je njihova kazna mogla biti strašnija. Možda su Leanini užareni pogledi i umiljate reči ipak poslužili nečemu – pa ipak, Min zažali što ova žena nije ostala kakve jeste. Vešanje za ruke na seoskom trgu bilo bi bolje od ovoga.

Karalin se najzad vratila, mrmljajući sama za sebe. Njen izveštaj Brinu beše zaječljiv. „Potrebni su dani da se od ovih Nemovih izvuku poštteni odgovori, lorde Garete. Admer bi, kad bih ga pustila, zaradio pet novih štala i pedeset krava. Barem sam uverena da je zaista imao kesu novca; ali koliko je držao u njoj...“ Odmahnula je glavom i uzdahnula. „Nekako ću, na kraju, saznati. Džoni je spreman da povede ove devojke na vaše imanje, ako ste završili.“

„Odvedi ih, Karalin“, reče Brin i ustade. „Kada ih otpošalješ, pridruži mi se u ciglani.“ Ponovo je zvučao premoreno. „Tad Haren kaže da mu treba još vode da bi nastavio da pravi cigle, a samo Svetlost zna gde bismo mogli naći vodu.“ Napustio je trpezariju kao da je potpuno zaboravio na tri žene koje su mu se maločas zaklele na službu.

Džoni je bio, kako se ispostavilo, proćelavi čovek koji ih je doveo iz staje. Sada ih je čekao pred gostionicom, kraj velike kočije s arnjevima, u koju beše upregnut jedan mršav dorat. Nekoliko seljana je čekalo da odgleda njihov odlazak, ali većina se, izgleda, sklonila od vrućine i vratila kućama. Garet Brin već beše odmakao daleko niz prašnjavu ulicu.

„Džoni će vas bezbedno sprovesti do kuće“, kaza Karalin. „Radite kako vam se zapovedi i život vam neće biti težak.“ Odmerila ih je, pogledom oštrim poput Sijuaninog, pa zadovoljno klimnu glavom i odjuri za Brinom.

Džoni im raskrili zastor pozadi na kočiji, ali im ne pomože da se uspenju i posedađu na mesta. Daske behu prekrivene samo šačicom slame, a pod platnenim pokrovom kočije skupila se silna vrelina. Nije progovorio ni reč. Kočija se zanjihala dok se peo na kočijaško sedište – bio je iza platna. Min ga je čula kad je cokuo jezikom, na šta konj povuče kočiju; točkovi su pomalo škripali i povremeno truckali preko rupa u putu.

Stražnji prorez beše dovoljan da Min vidi selo kako nestaje iza njih i ustupa mesto dugim gustišima šipražja i ograđenim poljima. Bila je previše ošamućena da bi progovorila. Sijuanin veliki plan završio se ribanjem lonaca i podova. Nije trebalo da pomaže ovoj ženi, nije trebalo da ostane uz nju. Trebalo je da odjaše za Tir čim joj se ukazala prilika.

„Pa“, najednom prozbori Leana, „uopšte nije prošlo loše.“ Vratila se svom uobičajenom reskom glasu, ali sada je bio obojen uzbuđenjem – uzbuđenjem! – a lice joj beše obliveno rumenilom. „Moglo je biti i bolje, ali sve će se to srediti vežbanjem.“ Tiho se zakikotala. „Nisam ni slutila koliko je zabavno. Kad sam osetila kako mu krv struji...“ Podigla je ruku kojom je dotakla Brinov zglob. „Mislim da se nikada nisam osetila življe. Teta Resara mi je govorila da je zabavnije pripitomljivati muškarce nego sokolove, ali sve do danas to nisam mogla da razumem.“

Kočija se zatresla i Min se pridrža, piljeći u Leanu. „Skrenula si s uma“, konačno kaza. „Koliko smo godina prokockale zakletvom? Dve? Pet? Verovatno se nadaš da će te Gareth Brin sve vreme njihati na kolenu! E, pa, nadam se da će te svakog dana previjati preko kolena!“ Leanino zapanjeno lice nije umanjilo Minin gnev. Zar je očekivala da Min bude mirna koliko izgleda? Ali Leana nije bila pravi izvor njenog gneva. Okrenula se i prostrelila Sijuan pogledom. „A ti! Kad odlučiš da se predaš, predaješ se do kraja, baš kao jagnje pred koljačem. Zašto položi baš tu zakletvu? Svetlosti, zašto?“

„Zato“, odvrati Sijuan, „što je to bila jedina zakletva posle koje je sigurno da njegovi ljudi neće danonoćno motriti na nas, u kući ili van nje.“ Izgovorila je to kao nešto najobičnije na svetu, skoro u ležećem položaju na grubim daskama kola. Leana se očito slagala s njom.

„Nameravate da prekršite reč“, prozbori Min, zaprepašćenim šapatom. Ipak je zabrinuto pogledala ka platnu iza kog je sedeo Džoni. Mislila je da ih nije mogao čuti.

„Nameravam da učinim ono što moram“, odlučno ali podjednako smireno kaza Sijuan. „Za dva ili tri dana, kada budem sigurna da nas zaista ne posmatraju, otići ćemo. Bojim se da će nam biti neophodni konji, pošto smo svoje izgubile. Brin sigurno ima bogatu štalu. Za tim ću žaliti.“ A Leana je samo sedela poput mačke s njuškom umazanom mlekom. Mora da je odmah razumela; zato se i zaklela bez oklevanja.

„Biće ti žao da ukradeš konje?“, promuklo upita Min. „Skršićeš zakletvu koju bi skršio samo Prijatelj Mraka, a žalićeš zbog konja? Ne mogu da verujem kakve ste. Ne poznajem vas, ni jednu ni drugu.“

„Zar zaista nameravaš da ostaneš i ribaš posude“, upita Leana, jednako tiho kao i one, „dok je Rand tako daleko i drži tvoje srce u džepu?“

Min počuta, zajapurena. Zažalila je što su saznale za njenu ljubav prema Randu al'Toru.

Ponekad je žalila i što ju je sama spoznala. Muškarac koji je jedva svestan njenog postojanja, takav muškarac. To što je on bio postalo je manje važno od činjenice da je nikada nije dvaput pogledao, ali to je ipak išlo u paru. Poželela je da kaže kako će ispuniti zakletvu i zaboraviti Randa, koliko god potrajalo vraćanje duga. Ali nije mogla da otvori usta. *Spaljen da je! Da ga nikad nisam upoznala, ne bih bila u ovom loncu!* Tišina, narušena samo ravnomernom škripom točkova i mekim topotom kopita, potraja toliko dugo da Min oseti neprijatnost. Tada Sijuan progovori: „Nameravam da ispunim ono na šta sam se zaklela. Čim učinim ono što je važnije. Nisam se zaklela da ću mu odmah služiti; čak sam pazila da ne dam ni nagoveštaj toga, strogo govoreći. Sitničarenje, znam, i Garethu Brinu se neće dopasti, ali svejedno je istinito.“

Min klonu, zapanjena, i poče da se zanosi kao i sama troma kočija. „Nameravate da pobegnute, pa da se posle nekoliko godina vratite i predate Brinu? On će prodati vaše kože. Naše kože.“ Tek kada je ovo izgovorila, shvatila je da prihvata Sijuanino rešenje. Beg, povratak, i... *Ne mogu! Volim Randa. A on to neće primetiti ako ostatak života provedem radeći u kuhinji Gareta Brina!*

„Slažem se, on nije čovek kome se valja zameriti“, uzdahnu Sijuan. „Susrela sam ga već jednom. Bila sam užasnuta danas, misleći da će mi prepoznati glas. Lik se možda menja, ali glas ne.“ Upitno je dotakla svoje lice, kao što je to ponekad, očitо nesvesno, činila. „Lica se zaista menjaju“, promrsi. Glas joj potom očvrсну. „Već sam platila visoku cenu za ono što moram učiniti, platiću i ovu. Kad dođe vreme. Ako biraš između hvatanja za bodljikavu ribu i davljenja, zgrabi ribu i nadaj se najboljem. To je sve, Serenla.“

„Zanimanje služavke je daleko od budućnosti koju bih izabrala“, reče Leana, „ali to je pitanje budućnosti – ko zna šta će se dogoditi pre toga? Odlično pamtim vreme kada mi se činilo da uopšte neću imati budućnost.“ Blago se nasmešila; oči joj behu sanjive, poluzatvorene, a glas somotan. „Osim toga, mislim da ćemo sačuvati kožu. Posle nekoliko godina vežbe, biće mi dovoljno samo nekoliko minuta uz lorda Gareta Brina pa da nas oberučke prihvati i primi u svoje najbolje sobe. Ogrnuće nas svilom, ići ćemo njegovom kočijom kud poželimo.“

Min je ostavi umotanu u sopstvene maštarije. Ponekad joj se činilo da obe ove žene žive u svetu snova. Setila se još nečega, ne previše značajnog, ali sve više napor-nog. „Ah, Mara, reci mi nešto. Primetila sam da se ljudi smeše kada mi se pomene ime. Serenla. Brin se smešio i pominjao je vidovitost moje majke. Zašto?“

„Na Starom jeziku“, odvrati Sijuan, „to znači 'tvrdoglava kći'. Zaista si bila tvrdoglava kada smo se upoznale. Nesalomivo.“ Sijuan je ovo izgovorila. Sijuan, najtvrdoglavija žena na čitavom svetu! Smešila se od uva do uva. „Svakako, počela si da se popravljaš. Možda ćemo te u sledećem selu predstaviti imenom Šalinda. To znači 'mila devojka'. Ili možda...“

Kočija se najednom zatrese snažnije nego ijednom pre, pa ubrza kao da se konj sprema na galop. Tri žene se zapanjeno zgledaše, tresući se kao zrnevlje u situ. Sijuan se pridiže i povuče zastor kočijaševog sedišta u stranu. Džoni je nestao. Bacila se preko drvenog sedišta, zgrabila uzde i povukla svom snagom, dok konj nije stao. Min razmače stražnji zastor i razgleda okolinu.

Put je sada vodio kroz jedan šumarak hrastova, brestova, borića i kožolista. Prašina se još nije slegla nakon njihovog trka. Padala je i po Džoniju, prostrtom na zemlji ukraj utabanog puta, šezdesetak koračaja dalje.

Min bez razmišljanja iskoči, pa pritrča da klekne kraj krupnog čoveka. Još je disao, ali oči mu behu zatvorene, a krvava brazda na glavi naduvena u ljubičastu kvrgu. Leana je odgurnu i sigurnim dodirom opipa Džonijevu glavu. „Preživeće“, odreza. „Ništa nije slomio, ali kad se probudi, glava će ga danima boleti.“ Sela je na podvijene noge, sklopila ruke, a glas joj poprimi tužan ton. „Ionako ne mogu da mu pomognem. Neka sam spaljena, obećala sam sebi da neću ponovo plakati zbog toga.“

„Pitanje je...“, Min proguta pljuvačku i ponovo progovori. „Pitanje je da li da ga vratimo u kola i povedemo do kuće, ili da – odemo?“ *Svetlosti, nisam nimalo bolja od Sijuan!*

„Mogle bismo ga odvesti do sledećeg imanja“, obazrivo odgovori Leana.

Sijuan im pride, vodeći zaprežnog konja kao da se plaši da će je onemoćala životinja ugristi. Pogledala je čoveka na zemlji i namrštila se. „Nije ovo zaradio padom s kočije. Nema ovde ni korena ni kamena da ga tako udari.“ Zagledala se među drveće, a iz šumarka izjaha čovek na velikom crnom pastuvu, vodeći još tri kobile; jedna beše sva kovrdžava, za dve šake niža od ostalih.

Jahač beše visok muškarac u plavom svilenom kaputu, s mačem o boku i talasastom kosom, dugom do širokih ramena – bio je mračan i privlačan, uprkos licu ogrubelom od nekakvog dubokog bola. Poslednji čovek koga je Min očekivala da vidi.

„Je li ovo tvoje delo?“, upita ga Sijuan.

Logan se kiselo nasmeši i ustavi konja pored kočije. „Pračka je korisno oružje, Mara. Vaša je sreća što sam tu. Nisam očekivao da napustite selo još nekoliko časova, a mislio sam da ćete i tada jedva stajati na nogama. Izgleda da je ovdašnji lord popustljiv.“ Lice mu se naprasno još više zamrači, a glas postade poput hrapavog kamena. „Zar ste mislile da ću vas ostaviti u rukama sudbe? Možda je i trebalo. Obećale ste mi nešto, Mara. Želim obećanu osvetu. Pratio sam vas u vašem traganju, do pola puta ka Olujnom moru, a niste mi ni rekle zašto. Nisam postavljao pitanja kako nameravate da mi pružite obećano. Ali sada ću vam reći jedno: vreme vam ponestaje. Završite brzo potragu i ispunite obećanje, ili ću vas pustiti da same tražite svoj put. Uskoro ćete shvatiti da retko koje selo sažaljeva gole i bese strance. Tri zgodne žene, same? Samo pogled na ovo ovde“, dodirnuo je mač, „spasao vas je više puta nego što možete znati. Bolje brzo pronađite to za čim tragate, Mara.“

Nije bio ovako nadmen kada su započele put. Tada je bio ponizan i zahvalan na pomoći – ponizan koliko čovek poput Logana može biti, u svakom slučaju. Izgleda da je za ovo proteklo vreme – budući da je nesvrishodno iskorišćeno – njegova zahvalnost usahla.

Sijuan nije ustuknula pred njegovim pogledom. „Nadam se da hoću“, odlučno reče, „ali ako želiš da ideš, ostavi naše konje i odlazi. Ako nećeš da veslaš, moraćeš sam da plivaš. Videćeš koliko će te daleko odvesti sama želja za osvetom.“

Loganove krupne šake stegoše uzde tako jako da Min pomisli kako će mu zglobovi popucati. Drhtao je, jedva savlađujući osećanja. „Ostaću još neko vreme, Mara“, najzad reče. „Još neko vreme.“

Na jedan tren, Min ugleda vatreni oreol oko njegove glave, sjajnu krunu od zlata i plavetnila. Sijuan i Leana, naravno, nisu videle ništa, iako su znale za njen dar. Ponekad je videla nešto u vezi s ljudima – zvala je to *sagledavanjima* – prizore ili oreole. Ponekad je razumela šta znače. Ova žena će se udati. Ovaj čovek će umreti. Sitnica ili ponešto vrlo krupno, radosno ili sumorno, ali uvek međusobno nepovezano. Aes Sedai i Zaštitnici uvek su imali oreole; obični ljudi nikada. Nije uvek bilo dobro znati takve stvari.

I ranije je videla Loganov oreol i znala je šta predstavlja. Predstojeću slavu. Ali možda je za njega, više nego za bilo kog muškarca, tako nešto bilo besmisleno. Konja, mač i kaput zaradio je kockanjem, premda Min nije bila uverena da je pri tom pošteno igrao. Nije imao ništa drugo; nije imao smernica osim Sijuaninih obećanja – a kako bi Sijuan mogla da ih ispuni? Samo njegovo ime beše poput smrtne presude. To nije imalo smisla.

Brzo kao što beše i nestalo, Loganu se povрати dobro raspoloženje. Izvukao je podebelu, grubo pletenu kesu ispod pojasa i zazveckao pred njima. „Stekao sam nekoliko novčića. Neko vreme nećemo morati da spavamo po štalama.“

„Čule smo za to“, procedi Sijuan. „Valjda se od tebe ništa bolje nije ni moglo očekivati.“

„Smatraj da je ovo ispomoć tvojoj potrazi.“ Ispružila je ruku, ali on ponovo veza kesu za pojas, uz skoro podrugljiv osmeh. „Ne bih želeo da ti okaljam ruku krađenim novcem, Mara. Osim toga, možda ću ovako biti sigurniji da nećeš pobeći i ostaviti me na cedilu.“

Sijuan je izgledala kao da bi od muke mogla pregristi ekser, ali ne reče ništa. Logan se uspravi u uzengijama i pogleda niz put prema Srcu Izvora. „Vidim stado ovaca i par momaka, dolaze ovamo. Vreme je da jašemo. Trčaće koliko ih noge nose da pronesu vesti.“ Seo je natrag u sedlo, pa pogleda Džonija, još uvek nesvesnog. „Pomoći će i ovom prikanu. Mislim da ga nisam mnogo povredio.“ Min odmahnu glavom; Logan nije prestajao da je iznenađuje. Nikada ne bi pomislila da bi on odvojio trenutak brige za čoveka čiju je glavu upravo olupao.

Sijuan i Leana nisu gubile vreme. Popele su se u svoja sedla s visokim naslonima; Leana je uzjahala sivu kobilu kojoj je nadenula ime Mesečev Cvet, a Sijuan uzjaha Belu, malenu, kudravu kobilu. Za Sijuan to ipak beše više nalik pentranju. Nije bila nikakva jahačica – posle toliko nedelja u sedlu, troma Bela joj se i dalje činila kao bojni konj plamenih očiju. Leana je jahala Mesečev Cvet bez ikakvog napora. Min je znala da se nalazi negde između njih; zajahala je Divlju Ružu, svoju riđu kobilu, znatno spretnije nego Sijuan, i znatno nespretnije nego Leana.

Pošto se lakim kasom uputiše ka jugu, dalje od Srca Izvora, Min upita: „Mislite li da će poći za nama?“ Pitanje beše namenjeno Sijuan, ali odgovori joj Logan.

„Ovdašnji lord? Sumnjam da vas smatra dovoljno važnima. Naravno, možda će poslati nekog, i sigurno će svuda poslati vaš opis. Jahaćemo koliko god budemo mogli bez zaustavljanja, i sutra iznova.“ Činilo se da pokušava da preuzme vođstvo.

„Nismo dovoljno važne“, kaza Sijuan, nezgrapno poskakujući u sedlu. Možda je zazirala od Bele, ali pogled koji je uperila u Loganova leđa govorio je da neće dugo trpeti njegove pokušaje.

Min se, sama za sebe, nadala da im Brin ne pridaje nikakvu važnost. Verovatno i nije. Srećom, nije im znao prava imena. Logan potera svog pastuva još brže, te ona mamuznu Divlju Ružu da održi korak. Skrenula je misli s prošlosti na budućnost.

Garet Brin upasa kožne rukavice za opasač i podiže somotski šešir povijenog oboda sa svog pisaćeg stola. Šešir je sledio trenutnu modu Kaemlina. Karalin se starala za to; on nikada nije razmišljao o pomodarstvu, ali ona je smatrala da odela moraju odgovarati društvenom položaju – i svakog jutra mu je pripremala svilu i somot.

Natukao je šešir na teme i spazio svoj senoviti odraz na jednom prozoru radne sobe. Lelujav i tanak, kako i dolikuje. Koliko god da je žmirkao, taj sivi šešir i sivi svileni kaput izvezen srebrom niz rukave i oko vrata nije ni podsećao na šlem i oklop na koje beše sviknut. S tim je bilo gotovo. A ovo... Ovo je samo nešto čime se ispunjavaju prazni časovi. To je sve.

„Jesi li siguran da to želiš, lorde Garete?“

Okrenuo se od prozora i pogledao Karalin; stajala je kraj svog ličnog radnog stola, na drugom kraju prostorije. Njen beše zatrpan knjigama za vođenje računa. Sve ove godine njegovog odsustva ona je upravljala posedom, i bez sumnje je to još i sad činila bolje od njega.

„Da si ih uputio da rade kod Admera Nema, kako zakon nalaže, lorde“, nastavi ona, „uopšte ne bi ni bio umešan u ovo.“

„Ali nisam“, odgovori joj on. „I da ponovo biram, isto bih postupio. Znaš to podjednako dobro kao i ja – Nem i njegovi rođaci nasrtali bi na njih po čitav dan. A Megan i žene bi im pretvorile život u Jamu usuda – pod uslovom da ih, sticajem nesrećnih okolnosti, ne nađu udavljene u nekom bunaru.“

„Niko, pa ni Megan, ne bi koristio bunar u te svrhe“, procedi Karalin, „s obzirom na ove vremenske prilike. Ipak, razumem tvoj stav, lorde Garete. Ali tek su deo dana i jednu noć u begu. Čim pošalješ glas, saznaćeš gde su. Ako nisu nestale.“

„Tad ih može pronaći.“ Tad je imao preko sedamdeset godina, ali i dalje je mogao pronaći trag jučerašnjeg vetra na stenama obasjanim ničim do mesečinom. Takođe, jedva je čekao da preda ciglanu u ruke sinu.

„Ako ti tako kažeš, lorde Garete.“ Ona se nije baš najbolje slagala s Tadam. „Pa, kada ih dovedete natrag, dobro će mi doći u kući.“

Nešto u njenom naizgled običnom tonu podstaklo mu je pažnju. Nagoveštaj zadovoljstva. Otkad je stigao kući, Karalin ga je upoznala s nebrojenim zgodnim domaćicama i seljankama, više nego voljnim da pomognu lordu da zaboravi svoju muku. „Skršile su zakletvu, Karalin. Bojim se da im sleduje polje.“

Usne joj se za tren beznadežno stegoše, potvrđujući njegove sumnje; glas joj je ipak ostao istovetan. „Možda one dve, lorde Garete, ali Domankina ljupkost bi time bila protraćena. Bila bi izvanredna služavka za trpezom. Izuzetno lepa devojkica. Ipak, svakako će biti po tvojoj želji.“

Dakle, Karalin je odabrala nju. Zaista, izuzetno lepa devojkica. Premda neobična, različita od Domanki koje je ranije upoznao. Pomalo neodlučna tu, pomalo prenapadna tamo; kao da je prvi put iskušavala svoje umeće. To je, naravno, nemoguće. Domanke uče svoje kćeri da vrte muškarce oko prsta još od kolevke. Priznao je, ipak, da nije bila neuverljiva. Čim ju je Karalin izabrala među svim ostalim seoskim devojkama... Bila je izuzetno lepa.

Ali zašto onda nije bio obuzet njenim likom? Zašto je neprestano mislio na one plave oči? Izazivala ga je, kao da žali što nema mač pri ruci. Uplašena ali odlučna da ne posustane pred strahom. Mara Tomanes. Bio je ubeđen da će održati reč, makar i bez zakletve. „Dovešću je natrag“, promrsio je sam za sebe. „Saznaću zašto je prekršila zakletvu.“

„Kako ti kažeš, lorde“, reče Karalin. „Pomislila sam da bi možda mogla zameniti tvoju sluškinju u spavaćoj sobi. Sela je ostarila, više joj nije lako da trči uz stepenice kad ti nešto ustreba po noći.“

Brin zatrepta. *Šta? Oh, Domanka.* Odmahnuo je glavom na Karalinine gluposti. Ali zar je i sam bio išta manje budalast? Bio je lord ovog mesta; trebalo je da ostane tu i stara se o svojim ljudima. Ipak, Karalin se brinula za to bolje nego što je on umeo, svih ovih godina kako je on bio odsutan. On se razumeo samo u logorovanje, u vojku i ratne pohode, možda pomalo i u dvorsko spletkarenje. Bila je u pravu. Trebalo bi da raspaše mač i skine taj glupi šešir, da joj dozvoli da zapiše opise žena i...

Umesto toga, rekao je: „Pričuvaj se Admera Nema i njegovih. Trudiće se da te prevare, koliko god mogu.“

„Kako zapovedaš, lorde.“ Reči su bile pune poštovanja; njihov ton mu je saopštio da bi mu bolje bilo da sopstvenog dedu podučava šišanju ovaca. Zakikotao se sebi u bradu i izašao napolje.

Kuća je, u suštini, bila samo neverovatno prerasla seoska gazdinska kuća – dva prostrana sprata opeke i kamena, pod krovom od crepa, koja su pokolenjima Brinovih neprekidno proširivana. Kuća Brin posedovala je ovu zemlju – ili je bila posed ove zemlje – otkad je Andor iskovan iz olupine carstva Artura Hokvinga, pre hiljadu godina. Za sve to vreme slala je sinove da se bore u ratovima Andora. On je završio sa ratovanjem, ali za kuću Brin je prekasno. Bilo je previše ratova, previše bitaka. Poslednji je od svoje krvi. Bez žene, bez sina ili kćeri. Okončao je lozu. Sve stvari moraju doći do kraja; Točak vremena se okreće.

Dvadeset muškaraca čekalo je pokraj osedlanih konja u popločanom dvorištu ispred kuće. Većini kosa beše još više osedela nego njemu, a neki behu i očelavili. Sve sami iskusni vojnici, nekadašnji pešadinci, predvodnici i stegonoše koji su svojevremeno bili u njegovoj službi. Džoni Šagrin, nekadašnji stariji stegonoša Garde, stajao je u prvom redu, sa zavojem oko glave, iako su njegove kćeri i unuci, kao što je Brin dobro znao, učinili sve da ga zadrže u krevetu. Bio je jedan od retkih među prisutnima koji je imao porodicu, ovde ili bilo gde drugde. Većina je ponovo pristupila službi Gareta Brina jer bi u suprotnom mogli samo da propijaju svoju mirovinu uz pripovedanja koja niko do drugih ostarelih vojnika ne želi da sluša.

Svi su pripasali mačeve preko kaputa, a nekolicina je nosila i duga konjička koplja čeličnih vrhova. Ta koplja su godinama čekala okačena o zid, sve do ovog jutra. Iza svakog sedla, iznad prepunih bisaga, beše svijeno i po debelo ćebe, i još pokoji lonac, zdela i vođena mešina povrh njih – baš kao da, umesto u lov na tri žene koje su spalile štalu, polaze u rat. Ovo im je bila prilika da ponovo prožive stare dane, ili da se bar užive u taj osećaj.

Pitao se da li je to ono što ni njemu samom ne da mira. Svakako je bio previše star da jaše za lepim očima neke žene koja bi mu mogla biti kći, ako ne i unuka. *Nisam tolika budala*, odlučno reče sam sebi. Karalin će se bolje snalaziti dok joj on nije na smetnji.

Jedan mršav, uškopljen dorat galopom dojuri kroz drvored hrastova iza kog je ležao put, a jahač iskoči iz sedla i pre nego što se konj zaustavio; čovek posrnu, ali ipak stiže da propisno salutira, stavljajući pesnicu nad srce. Barim Hal, snažan i žilav čovek jajaste, naborane glave i gustih belih obrva – kao da nadomeštaju manjak kose – pre mnogo godina služio je Brinu kao stariji predvodnik odreda. „Zovu li te to ponovo u Kaemlin, moj kapetane zapovedniče?“, zadihano upita.

„Ne“, odreza Brin pregrubo. „Kako to juriš, kao da ti je kairhijenska konjica za petama?“ Neki konji se uzjoguniše, osetivši stanje u kome se dorat nalazio.

„Ovako sam jahô samo kad smo mi njih jurili, moj lorde.“ Barimov osmeh nestade čim je shvatio da ovo Brinu nije zabavno. „Pa, moj lorde, video sam konje i pomi-slih...“ Ponovo ga je pogledao u lice i preskočio taj deo. „Pa, zapravo, imam i neke vesti. Navratih do Novog Brema da posetim sestru i čuh dosta toga.“

Novi Brem bio je stariji od Andora – „Stari“ Brem je razoren u Troločkim ratovima, hiljadu godina pre Artura Hokvinga – i uvek je imao sveže vesti. Pogranični gradić, podalje od Brinovog poseda, na istoku, na putu što povezuje Kaemlin i Tar Valon. Uprkos Morgazinom trenutnom ponašanju, trgovci sigurno i dalje promiču njime. „Pa hajde, čoveče. Kakve su vesti?“

„Uh, samo ne znam odakle da počnem, lorde.“ Barim se nesvesno ispravi, kao da podnosi izveštaj starešini. „Najvažnije, rekô bih, kažu da je Tir pao. Aijeli osvojili sami Kamen, a Mač Koji Se Ne Može Dotaći dotaknut je, kô ništa. Neko ga je, kažu, izvukao.“

„Neki Aijel izvukao mač?“, s nevericom upita Brin. Aijeli bi radije umrli nego da dodirnu mač; u to se uverio u Aijelskom ratu. Opet, pričalo se da Kalandor uopšte i nije mač. Šta god to značilo.

„Nisu rekli, lorde. Čuo sam imena, Ren-neki-tamo, često ga pominju. Al' govorili su to kô da svako već zna da je istina, a ne neko govorkanje.“

Brinovo čelo ostade namršteno. Ako je ovo istina, gore je od svake nevolje. Ako je Kalandor oslobođen, Zmaj se ponovo rodio. Po Proročanstvima, to je značilo da se bliži Poslednja bitka i oslobađanje Mračnog. Ponovorođeni Zmaj će spasti svet, kažu Proročanstva. I uništiti ga. Samo ovo je bilo dovoljno važno da natera Hala u galop. Ali naborani čovek nije završio. „Vesti iz Tar Valona su skoro jednako krupne, moj lorde. Kažu da imaju novu Amirlin Tron. Elaida, moj lorde, ona što beše kraljičina savetnica.“ Hal najednom zatrepta i hitro nastavi; o Morgazi se nije smelo govoriti, i premda to Brin nikada nije izgovorio, svaki čovek na imanju je to znao. „Kažu da je stara Amirlin, Sijuan Sanče, umirena i pogubljena. Logan je umro, tako-đe. Onaj lažni Zmaj što su ga prošle godine zarobili i smirili. Pričali su to baš kô da se zbilja desilo, moj lorde. Neki od njih rekoše da su bili u Tar Valonu kad je sve to izbilo.“

Logan nije bio krupna vest, iako je tvrdnjom da je Ponovorođeni Zmaj lično započeo rat u Geldanu. Poslednjih je godina bilo nekoliko lažnih Zmajeva. Ipak, umeo je da usmerava; to je bila činjenica. Sve dok ga Aes Sedai nisu smirile. Pa, nije bio prvi muškarac koga su one uhvatile i odsekle od Moći da više nikada ne usmerava. Govorilo se da takvi ljudi, bilo lažni Zmajevi ili obične sirote budale koje su se zamerile Crvenom ađahu, ne mogu dugo poživeti. Govorilo se da sami odustaju od života.

Sijuan Sanče je, međutim, bila velika novost. Upoznao ju je jednom prilikom, pre skoro tri godine. Žena koja je tražila pokornost, nikada ne nudeći razloge. Čvrsta kao stara čizma, s turpijom umesto jezika, uz narav medveda sa zuboboljom. Začudilo ga je što nije golim rukama rastrgla svaku nadobudnicu koja bi poželela da je smeni. Umirenje žena bilo je istovetno kao i smirivanje muškaraca, ali daleko ređe. Naročito kad je posredi Amirlin Tron. Za tri hiljade godina, samo dve Amirlin doživele su takvu sudbu – toliko je Kula priznavala, premda je bilo moguće da su sakrile još dva tuceta takvih slučajeva; Kula je veoma umešno skrivala svoje tajne. Ali pogubljenje povrh umirenja činilo se suvišnim. Pričalo se da žene to ne podnose nimalo bolje od muškaraca.

Sve je to smrdelo na nevolju. Znalo se da Kula ima tajne saveznike, veze do brojnih prestola i moćnih gospodara i gospa. Pošto je nova Amirlin uspostavljena na ovaj način, neko će sigurno oprobati da li Aes Sedai i dalje motre toliko pomno. A kad taj druškan u Tiru učutka svakog ko mu se suprotstavi – a takvih neće biti mnogo, ako je zaista osvojio Kamen – poći će dalje, ka Ilijanu ili Kairhijenu.

Pitanje je samo koliko će se brzo kretati? Hoće li se sila okupljati protiv njega, ili oko njega? Izvesno je da je on pravi Ponovorođeni Zmaj, ali plemićke kuće će, kao i narod, pristupati različitim stranama. A ako i zbog Kule izbiju tričava gložjenja...

„Matora budalo“, promrsio je. Kad vide da se Barim trgao, dodade: „Ne ti, već jedna druga matora budala.“ Ništa se od toga njega više nije ticalo. Ništa do odluke na koju će stranu stupiti kuća Brin kada dođe vreme za to. Mada, to nikom i neće biti bitno, osim da bi znali da li da ga napadnu ili ne. Brinovi nisu bili ni moćna ni velika kuća.

„Uh... lorde?“ Barim se osvrnu ka ljudima koji su čekali kraj konja. „Mislite li da bi vam mogò zatrebati?“

Nije čak ni pitao kuda će, ni zašto. Nije bio jedini kome je dosadio seoski život. „Sustigni nas kad prikupiš opremu. Za početak, spuštaćemo se ka jugu, putem Četiri kralja.“ Barim otpozdravi i odjuri, vukući konja za sobom.

Brin se pope u sedlo i bez reči mahnu rukom. Ljudi napraviše kolonu iza njega, dvojica po dvojica, i pođoše niz drvored hrastova. Bio je rešen da dobije odgovore. Pa makar morao upotrebiti grubost, uhvatiće tu Maru za vrat i dobiće odgovore.

Visoka gospa Alteima osetila se mnogo lakše kada su se kapije Kraljevske palate Andorra otvorile i propustile njenu kočiju. Nije bila sigurna da će tako biti. Njena poruka je dugo putovala ka palati, a odgovor je bio još sporiji. Njena služavka, mršava devojka

pokupljena u Kaemlinu, skoro da je poskakivala od sreće, razrogačenih očiju, uzbuđena što se konačno našla u palati. Alteima rastvori svoju čipkastu lepezu i pokuša da se rashladi. Još nije prošlo ni podne; najgora vrućina je tek nastupala. Kad se samo seti koliko joj se Andor nekada činio prohladnim. Užurbano, još jednom se podsetila šta treba da kaže. Bila je lepa žena – tačno je znala koliko lepa – krupnih smeđih očiju zbog kojih su je neki greškom smatrali nevinom, čak i bezopasnom. Nije bila ni jedno ni drugo, ali veoma joj je odgovaralo što su ostali u zabludi. Naročito ovde, na ovaj dan. U kočiju je uložila skoro sve preostalo zlato koje je sačuvala bežeći iz Tira. Da bi ponovo dobila na važnosti, potrebni su joj moćni prijatelji, a u Andoru nije bilo moćnijih od žene kojoj je krenula u posetu.

Kočija se zaustavila ispred vodoskoka, u dvorištu ograđenim kamenim stubovima, a jedan lakej u crveno-belju livreji požuri da otvori vrata. Alteima jedva da je obraćala pažnju na dvorište ili na slugu; um joj je bio potpuno usmeren na predstojeći sastanak. Crna kosa joj beše razasuta od biserne kapice do polovine leđa, a mnoštvo malenih prevoja njene svilene haljine, zelene kao more, takođe beše ukrašeno biserima. Imala je već jedan kratkotrajan susret sa Morgazom, pre pet godina, za vreme jedne državničke posete; bila je to žena koja zrači silom, uzdržana i dostojanstvena, kako i dolikuje kraljici. Takođe, bila je verna andorskim načelima, što je podrazumevalo određenu usiljenost. Gradske glasine o njenom ljubavniku – nekom, izgleda, ne previše cenjenom muškarcu – nikako se nisu poklapale s tim. Ipak, po onome što je Alteima upamtila, ova formalna haljina visokog okovratnika trebalo bi da zadovolji Morgazu.

Čim Alteimine cipelice čvrsto stadoše na kamenom popločano tle, sluškinja Kara iskoči iz kočije i počne da se petlja oko nabora njene haljine – sve dok Alteima nije razdraženo sklopila lepezu i udarila njome curu po zglobu; dvorište palate nije mesto za takve stvari. Kara se – kakvo budalasto ime – trže unazad i steže zglob, s bolom u očima, na ivici suza.

Alteima je stezala usne od besa – ta devojka ne ume da primi ni blag prekor. Samo se zavaravala da će moći da joj posluži kao sluškinja; previše je očigledno da nije pripremljena za to. Ali gospa mora imati služavku, naročito ako namerava da se razlikuje od svih onih silnih izbeglica u Andoru. Videla je toliko muškaraca i žena kako rade mukotrpne poslove na suncu, čak i neke koji prose na ulicama odeveni u ostatke nošnji kairhijenskog plemstva. Učinilo joj se da je nekoliko njih i prepoznala. Možda bi mogla da primi nekog od njih u službu; ko bi bolje od jedne gospe poznavao dužnosti gospine sluškinje? Trebalo bi da jedva čekaju priliku za tako lagan rad. Možda bi bilo zanimljivo imati nekadašnju „prijateljicu“ kao sluškinju. Za danas je ipak prekasno. Ova neuka služavka, meštanka, bila je jasan znak da je Alteima na ivici sredstava, i sama na korak od prosjačenja.

Napravila je izraz brige i nežnosti. „Jesam li te povredila, Kara?“, umilno upita. „Ostani ovde, u kočiji, da ti se zglob oporavi. Sigurna sam da će ti neko doneti hladne vode za piće.“ Prenerazila ju je bezumna zahvalnost na devojčinom licu.

Ljudi u livrejama bili su obučeni da se ne obaziru ni na šta. Ipak, Alteimina briga će se pročitati, jer sluga su, koliko ona zna, sluga.

Jedan visok mladić u crvenom kaputu belog okovratnika i uglačanom pločanom oklopu Kraljičine garde na prsima nakloni joj se, s rukom na dršci mača. „Ja sam poručnik straže Talanvor, visoka gospo. Ako izvoliš poći za mnom, sprovešću te do kraljice Morgaze.“ Ponudio joj je ruku i ona je prihvatila, ali inače joj nije obuzimao pažnju. Vojnici niži od generala i lordova nisu je zanimali.

Dok ju je vodio širokim hodnicima punim užurbanih muškaraca i žena u službenim odelima – sklanjali su joj se s puta, naravno – pažljivo je posmatrala fine tapiserije, kovčege i ormare ukrašene slonovačom, zdele i vaze od srebra i zlata, ili krhkog porcelana Morskog naroda. Kraljevska palata nije pokazivala izobilje dostojno Kamena Tira, ali Andor je ipak bio bogata zemlja, možda i ravna Tiru. Odgovarao bi joj neki stariji lord koga mlada žena još može obratiti; po mogućstvu neki od slabijih i nesigurnijih. Ali sa ogromnim zemljišnim posedom. To bi bio dobar početak, dok ne pronade gde su niti moći skrivene u Andoru. Ono nekoliko reči koje je pri prethodnom susretu razmenila sa Morgazom nisu bile baš najbolji uvod, ali posedovala je nešto što jedna moćna kraljica sigurno želi i što joj treba. Određeno znanje.

Talanvor je najzad uvede u ogromnu dvoranu, čiji strop beše oslikan pticama, oblacima i otvorenim nebom; pred kaminom od uglačanog belog mermera stajale su pozlaćene stolice izvanredno ukrašene duborezom. Polusvesno, Alteima zadovoljno primeti da je široki crveno-zlatni tepih poreklom iz Tira. Mladić kleče na jedno koleno. Najednom je progovorio grubljim glasom: „Moja kraljice, kao što ste zapovedili, doveo sam visoku gospu Alteimu od Tira.“

Morgaza mu odmahnu da se udalji. „Dobro došla, Alteima. Drago mi je što te ponovo vidim. Sedi da porazgovaramo.“

Alteima se neznatno nakloni i promrmlja reči zahvalnosti, pa sede. Zavist se grušala u njoj. Upamtila je Morgazu po lepoti, ali ju je njena zlatna kosa podsetila da sećanja blede. Morgaza beše ruža u punom cvatu, spremna da zaseni svaki drugi cvet. Alteima je razumela zašto je mladi vojnik posrćući napustio sobu. Samo joj beše drago što je izašao, jer bi u suprotnom osećala kako ih upoređuje.

Pa ipak, nešto se promenilo. Znatno. Morgaza, milošću Svetlosti kraljica Andora, braniteljka kraljevstva, zaštitnica naroda i Visoko sedište kuće Trakand, nekada tako povučena, dostojanstvena i pristojna, bila je u haljini od bleštave bele svile, s toliko razgolicehim grudima da bi se postidele i krčmarice po Maulu, toliko pripijenoj uz kukove i prepone kao da je krojena za tarabonsku prostitutku. Glasine su očito bile istinite. Morgaza je imala ljubavnika. Čim se ovoliko izmenila, jasno je da ona udovoljava njemu, a ne on njoj. Morgaza je još sijala snagom i prisebnošću dovoljnima da ispune celu sobu, ali je ta haljina umanjivala i jedno i drugo.

Alteima se oseti dvostruko zadovoljnije što je obukla visoku kragnu. Žena koja je toliko obuzeta nekim muškarcem mogla bi da prasne u ljubomorni bes iz bilo kog, pa i najmanjeg razloga, a ponekad i bez njega. Kada bi upoznala Gebrila, ophodila bi se prema njemu s najvećom ravnodušnošću koju pristojnost dozvoljava. Čak i najmanja sumnja da je samo pomislila da preotme Morgazi ljubavnika mogla bi je odvesti pravo na vešala, umesto na samrtnu postelju bogatog muža. I sama bi tako postupila.

Jedna žena u crveno-belom odelu donese odlično murandijsko vino i nasu ga u kristalne pehare, s duboko urezanim prkosnim lavovima Andora. Morgaza podiže pehar, a Alteima primeti njen prsten – motiv zlatne zmije koja proždire sopstveni rep. Takav prsten nosile su žene školovane u Beloj kuli – Aes Sedai i poneka od onih koje nisu stekle to zvanje – kao što je bila Morgaza. Već hiljadu godina, običaj je bio da kraljice Andora prolaze obuku u Kuli. Ali sva usta su govorkala o razdoru između Morgaze i Tar Valona, dok bi raspoloženje protiv Aes Sedai brzo nestalo sa ulica, samo da je Morgaza tako želela. Zašto onda još nosi prsten? Alteima odluči da pažljivo bira reči dok ne sazna odgovor.

Poslužiteljka se povuče na dalji kraj sobe, dovoljno daleko da ne čuje razgovor, ali da vidi kada ponestane vina. Morgaza otpi i progovori: „Odavno se nismo videle. Je li ti muž dobro? Je li sa tobom u Kaemlinu?“

Alteima užurbano prepravi zamisli. Smatrala je da Morgaza ne zna da se udala, ali oduvek joj je dobro išlo brzo razmišljanje. „Tedosijan je bio dobro kada sam ga poslednji put videla.“ Neka Svetlost uredi da umre, što pre. Sada je trebalo nastaviti. „Bio je u nedoumici da li da se prikloni tom Randu al'Toru, a to je opasan korak. Koliko je samo lordova povešano kao da su prosti lupeži.“

„Rand al'Tor“, zamišljeno prošapta Morgaza. „Upoznala sam ga. Nije mi izgledao kao neko ko će sebe prozvati Ponovorođenim Zmajem. Preplašeni mali pastir; trudio se da prikrije strah. Pa ipak, kad se prisetim, zaista je izgledao kao da traži neki – izlaz.“ Plave joj oči odlutaše u misli. „Elaida me je upozoravala na njega.“ Kao da je nesvesno izgovorila ove poslednje reči.

„To znači da ti je Elaida bila savetnica?“, oprezno upita Alteima. Znala je da je tako, i zbog toga su glasine o raskolu bile još manje verovatne. Morala je da sazna istinu. „Sigurno si joj našla zamenu, sada kada je postala Amirlin.“

Morgazin pogled se grubo zaoštri. „Nisam!“ Sledećeg trenu glas joj ponovo postade blag. „Moja kći Elejna na obuci je u Kuli. Već se uspela među Prihvaćene.“

Alteima zaleprša lepezom, moleći se da joj znoj ne probije na čelo. Ako Morgaza ni sama ne zna šta oseća prema Kuli, nije moglo biti slobodnog razgovora. Njen naum nalazio se na rubu propasti.

Kraljica izbavi i nju i njen naum: „Kažeš da se tvoj muž predomišljao u vezi s Random al'Torom. A ti?“

Malo je nedostajalo da odahne od olakšanja. Morgaza je možda postala poput priproste seljanke prema tom Gebrilu, ali i dalje je imala razumevanja za moć i moguće opasnosti po njeno kraljevstvo. „Pa, naravno, pomno sam ga posmatrala u Kamenu.“ To je sigurno bilo dovoljno da poseje seme, ako je to uopšte bilo potrebno. „On usmerava, a takvog se muškarca uvek treba plašiti. Pa ipak, on jeste Ponovorođeni Zmaj. U to nema sumnje. Kamen je pao, a Kalandor je u tom trenu bio u njegovoj ruci. Proročanstva... Bojim se da moram prepustiti odluke o Ponovorođenom Zmaju mudriji od sebe. Znam jedino da ne želim da ostanem tamo gde on vlada. Čak ni visoka gospa Tira ne može hrabrošću dostići kraljicu Andora.“

Zlatokosa žena je pronicljivo pogleda; pobojala se da nije prevršila meru s laskanjem. Neki ne vole kada je previše otvoreno. Ali Morgaza se jednostavno ponovo

naslonila i otpila vino. „Pričaj mi o njemu, o tom čoveku koji će nas navodno spasti i uništiti u isti mah.“ Uspeh. Ili barem početak uspeha.

„Veoma je opasan, čak i kada izuzmemo Moć. Lav se čini lenjim, polusanjivim, ali iznenada juriša; tada otkriva brzinu i moć. Rand al'Tor izgleda nevino, ne lenjo, i naivno, a ne sanjivo; ali kada napadne... Ne poštuje ni ime ni položaj. Nisam preterala kada pomenuh povešane lordove. On je izvor bezumlja. Pod njegovim novim zakonom, u Tiru se čak i visoki lord ili gospa mogu naći pred magistratom i pretrpeti novčane ili još teže kazne pod optužbama seljana i ribara. On...“

Držala se isključivo svog viđenja istine; kad ustreba, umela je da govori istinu podjednako brzinom kao izmišljotine. Morgaza je polako ispijala vino i slušala; Alteima bi možda i pomislila da se kraljica dokoličarski izležava da joj u očima nije jasno videla kako upija i pamti svaku reč. „Moraš razumeti“, završi Alteima, „da sam ovako samo dodirnula površinu. Rand al'Tor i njegova dela u Tiru predmet su za čitave sate razgovora.“

„Imaćeš ih“, reče Morgaza, a Alteima se nasmeja u sebi. Uspeh. „Je li istina“, nastavi kraljica, „da je doveo Aijeje u Kamen?“

„Oh, da. Grdni divljaci. Pola lica im je skriveno; čak im i žene izgledaju spremne da ubiju na prvi pogled. Otpratili su ga kao psi, raspirujući strah, i usput otimali sve što im se svidelo u Kamenu.“

„Smatrala sam to najluđim glasinama“, priseti se Morgaza. „Bilo je pomena o tome protekle godine, ali Aijeli nisu napuštali Pustaru već dvadeset godina, još od Aijelskog rata. Svetu svakako nije potreban taj Rand al'Tor, čim je rešio da nanovo obruši Aijeje na nas.“ Pogled joj se opet izoštri. „Rekla si da su ga otpratili. Zar su otišli?“

Alteima klimnu glavom. „Baš pre nego što sam napustila Tir. On je sa njima.“

„Sa njima!“, uzviknu Morgaza. „Plašila sam se da je već u Kairhijenu...“

„Imaš li gošću, Morgaza? Trebalo je da me obavestite, pa da joj poželim dobrodošlicu.“

Jedan krupan, visok čovek uđe u prostoriju. Bio je odeven u crven, zlatom izvezen kaput, skladan na njegovim ogromnim ramenima i plećima. Alteima nije ni morala da vidi ozarenost Morgazinog lica kako bi zaključila da je to lord Gebril; dovoljan dokaz bilo je to što je tako samouvereno prekinuo kraljicu u pola reči. Pomerio je jedan prst, a služavka se smesta nakloni i izađe. Izgleda da nije tražio Morgazinu dozvolu ni da bi naređivao slugama. Bio je taman ali neverovatno zgodan, a slepoočnice mu behu zakriljene belinom.

Alteima se pribra i izvede jedan polusrdačan osmeh, kao pred nekim postarijim stricem, bez imalo moći, bogatstva ili uticaja. Iako je izgledao neverovatno dobro, nikada ne bi pokušala da ga potčini sebi – čak i kada ne bi pripadao Morgazi. Iz njega je isijavala možda i veća moć nego iz kraljice.

Gebril stade kraj Morgaze i položi dlan na njeno golo rame, očito po navici. Morgazi je, izgleda, malo nedostajalo da nasloni obraz na njegovu ruku, ali njegove oči behu uprte u Alteimu. Ona beše navikla na poglede muškaraca, ali od ovih očiju postalo joj je neudobno; prodirale su preduboko, videle previše toga.

„Dolaziš iz Tira, gospo?“ Naježila se od njegovog dubokog glasa; koža, čak i kosti, kao da joj uroniše u ledenu vodu, ali trenutna napetost iznenada splasnu. Morgaza mu je odgovorila; Alteima nije mogla ni da zausti pod njegovim pogledom. „Ovo je visoka gospa Alteima, Gebrile. Govorila mi je o Ponovorođenom Zmaju. Bila je u Kamenu Tira kada je pao. Gebrile, Aijeli su zaista bili...“ Stisak njegove ruke ju je zadržao. Preko lica joj blesnu gnev, ali u isti čas nestade i ustupi mesto toplom osmehu.

Njegov pogled, još uvek na Alteimi, ponovo odasla isti led ka njoj, samo što je ona ovog puta glasno zaustavila dah. „Mora da si se umorila od tolike priče, Morgaza“, reče on ne pomerajući oči. „Previše radiš. Idi u krevet da odspavaš. Idi sada. Probudiću te kad se dovoljno odmoriš.“

Morgaza smesta ustade, i dalje opčinjeno nasmejana. Oči kao da joj behu pomalo razvodnjene. „Da, umorna sam. Idem da odspavam, Gebrile.“

Iskliznula je iz sobe i ne osvrnuvši se ka Alteimi, ali goščina pažnja beše potpuno usmerena na Gebrila. Srce joj je brže kucalo; dah joj je postao teži. Svakako je bio najpoželjniji muškarac koga je videla. Najveći, najjači, najmoćniji... hvalospevi joj poplaviše razum. Ni Gebril nije obratio pažnju na Morgazin odlazak. Zauzeo je kraljičinu stolicu, ispružio noge u čizmama i zavalio se. „Reci mi zašto si došla u Kaemlin, Alteima?“ Ponovo je osetila led. „Želim potpunu istinu, ali ukratko. Pojednosti mogu dobiti kasnije, ako budem želeo.“

Nije oklevala. „Pokušala sam da otrujem muža, i morala sam pobeći pre nego što mi Tedosijan i ona kurva Estanda učine isto, ili još gore. Rand al'Tor je nameravao da im to i dozvoli, da poslužim za primer.“

Lice joj se iskrivi u grč očaja. Ne zato što je toliko dugo skrivala tu istinu, već zato što je osećala kako želi da mu udovolji, više nego ma kome na svetu, a morio ju je strah da će biti odbijena. Ali on je želeo istinu. „Odabrala sam Kaemlin zato što nisam mogla da trpim Ilijan, a premda je Andor jedva malo bolji, Kairhijen leži u ruševinama. U Kaemlinu mogu pronaći bogatog muža, nekog ko bi po potrebi mogao da me štiti, i iskoristiti njegovu moć da...“

Zaustavio ju je pokretom ruke i zasmejao se. „Opaka mačkica, doduše, lepa. Možda dovoljno lepa da se može zadržati, ako pazi na zube i kandže.“ Lice mu naprasno postade ozbiljnije. „Reci mi sve što znaš o Randu al'Toru, a naročito o njegovim prijateljima, saputnicima i saveznicima, ako ih ima.“ Pričala je sve dok joj se usta i grlo nisu osušili, a glas raspukao i promukao. Nije dohvatila pehar dok joj nije naredio da pije; sasula je vino u sebe i nastavila. Zadovoljiće ga. Zadovoljiće ga bolje nego što bi Morgaza mogla i da pomisli.

Sluškinje zaposlene u Morgazinoj spavaćoj sobi hitro se nakloniše, iznenađene što je susreću usred jutra. Oterala ih je iz sobe i prilegla na krevet, ne svlačeći haljinu. Neko vreme je ležala, zagledana u pozlaćene rezbarije. Ovde nije bilo andorskih lavova, već samo ruže. Za krunisanu Ružu Andora, i ruže su joj pristajale bolje od lavova...

Dosta je tvrdoglavosti, prekorila je samu sebe, a potom se zapitala zašto. Rekla je Gebrilu da je umorna, a potom – ili je on to rekao njoj? Nemoguće. Ona je kraljica Andora, nijedan čovek ne može da joj zapoveda. Gareth. Zašto se sada setila Garetha Brina? On joj svakako nikada nije zapovedao; kapetan zapovednik Kraljičine garde služio je kraljici, a ne obratno. Ali bio je tvrdoglav, kadar da se ukopa sve dok je ne ubedi u svoj stav. *Zašto mi on pada na pamet? Volela bih da je ovde.* To beše čista glupost. Proterala ga je zato što joj se protivio; nije se više sećala povodom čega, ali to nije bilo bitno. Protivio joj se. Uspomene i osećanja prema njemu behu joj potpuno zamagljeni, kao da ga godinama nije videla. Zacelo nije moglo proći toliko vremena? *Dosta tvrdoglavosti!*

Oči joj se sklopiše, i smesta je zaronila u san, san opterećen mučnim snovima o bežanju od nečega što ne može da vidi.



POGLAVLJE 2

RUIDEAN



U visinama grada Ruideana, Rand al'Tor je stajao pokraj ogromnog prozora; staklo, ako ga je nekada i bilo, beše odavno nestalo s okna. Senke su na zemlji ležale oštro iskošene ka istoku. U istoj prostoriji čuli su se tihi zvuci bardovske harfe. Znoj mu je isparavao s lica čim bi se pojavio; njegov crveni svileni kaput, slepljen na leđima, bio je otvoren u neuslišenoj molbi za svežinom, a košulja mu beše razvezana do pola prsa. Noć je u Aijelskoj pustari bila ledena, ali po danu čak ni vetar nije donosio osveženje.

Držao je ruke iznad glave, na glatkom kamenom okviru prozora, a rukave je zavrnuo, tako da su otkrivali prednji deo prilika uvijenih oko njegovih podlaktica; bila su to zlatogriva, zmijolika stvorenja očiju poput sunca, zlatnoskerletne krljušti, a svako stopalo im je imalo po pet zlatnih kandži. Ovo nisu bile tetovaže, već deo njegove kože. Prilike su sijale kao dragoceni metali i uglačani dragulji, kao da im je kasno popodneвно sunce udahnuło život.

Njima je bio označen, pred ljudima sa ove strane planinskog venca znanog pod raznim imenima – od Zmajevog zida do Kičme sveta – kao Onaj Koji Dolazi Sa Zorom. Baš kao i čaplje utisnute u njegove dlanove, te oznake su važile i za one s druge strane Zmajevog zida, gde je bio znan kao Ponovorođeni Zmaj. U oba slučaja, bio je proročanstvom predodređen da ujedini, spase – i uništi sve.

Nije mu bilo drago što nije uspeo da izbegne ta imena, ali ta prilika je davno prošla, ako je ikada i postojala, i više nije razmišljao o njoj. Ili možda jeste, u veoma retkim trenucima, uz blede kajanje muškarca koji se priseća budalastih dečaćkih snova. U suštini je i bio jedva nešto prerastao dečaćko doba, i sećao se svega. Umesto toga, trudio se da razmišlja samo o onome što mora činiti. Sudbina i dužnost vodile su ga putem baš kao jahačke uzde, ali su ga mnogi ipak nazivali tvrdoglavim. Put se mora slediti do kraja, ali ako se iznađe drugačiji način, kraj možda neće biti konačan. Slabi, skoro nikakvi izgledi. Proročanstva su bila žedna njegove krvi.

Ispod njega protezao se Ruidean, paljen suncem koje je, premda se spuštalo ka zubatim, beživotnim i bledim planinama, i dalje bilo nemilosrdno. Ova gruba, skršena zemlja, gde su ljudi radi ubiti ili umreti zarad lokve vode manje od ljudskog koraka, bila je poslednje mesto na svetu gde bi se mogao očekivati velegrad. Njegovi prastari graditelji nisu uspeali da dovrše svoj rad. Grad beše načičkan nemoguće visokim zgradama, stepenastim i ravnostranim palatama visokim i do deset spratova – a ni one nisu imale krovove, već napola sazidane sledeće spratove. Kule su sezale u još veće visine, ali većina beše skrhana napola. Sada je dobra četvrtina ogromnih zdanja, a s njima i džinovski stubovi i prozori od obojenih stakala, ležala razasuta kao krš preko širokih ulica. U središtu ulica ležali su i široki nasipi zemlje predviđeni ali nikada iskorišćeni za sađenje drveća. Čudesni vodoscoci ostajali su suvi kao i stotinama proteklih godina. Sav taj rad bio je uzaludan, a graditelji su umrli ne dovršivši posao; pa ipak, Randu se povremeno činilo da je ovo mesto začeto sa ciljem da ga on pronade.

Previše uobraženosti, pomislio je. *Moraš biti barem napola lud pa da budeš toliko uobražen*. Nije mogao da se suzdrži; gorko se nasmejao. Uz ljude koji su tako davno došli ovamo bile su i Aes Sedai, i dobro su znale Karetonski ciklus, Zmajska proročanstva. Možda su ih i lično napisale. *Desetostruka uobraženost*.

Tačno ispod njega pružao se ogroman trg, poluprekriven protegnutim senkama, zatrpan kipovima, kristalnim stolicama, neobičnim predmetima i čudnim oblicima od metala, stakla ili kamena, stvarima kojima nije umeo nadenuti ime, razbacanim i izmešanim kao da ih je nanela oluja. Čak ni u senkama nije bilo hladovine. Ljudi u gruboj odeći – ali ne Aijeli – znojili su se utovarajući predmete na prikolice; smernice im je davala jedna niska, tanana žena pravog držanja u tamnoplavoj svilenj haljini, žurno se krećući uokolo kao da joj vreline ne smeta koliko drugima. Ipak, oko slepo-očnica joj beše privezana vlažna bela marama; jednostavno, nije dozvoljavala sebi da pokaže koliko joj sunce smeta. Rand bi se opkladio da se ona uopšte i ne znoji.

Vođa radnika bio je krupan čovek mrke puti, po imenu Hadnan Kader, navodno trgovac, odeven u mlečnobelu svilu koja je danas bila natopljena znojem. Neprestano je brisao znoj s lica velikom maramicom i glasno psovao ljude – svoje kočijaše i stražare – ali je teglio sve što vitka žena zapovedi podjednako brzo kao i oni. Aes Sedai ne moraju biti stasite da bi nametale svoju volju drugima, ali Randu se činilo da bi Moiraina bila podjednako uspešna u tome čak i da nikada nije kročila blizu Bele kule.

Dvojica muškaraca su se upinjala da pomere nekakav čudan, izvitoperen okvir za vrata od crvenog kamena; uglovi tog predmeta nisu bili pravilni, a pogled na njegove izdužene strane bio je naporan za oko. Ostao je uspravan; mogli su ga okretati kako žele, ali nikako ga nisu mogli oboriti, koliko god da su se trudili. U tom trenu, jedan od njih se okliznu i propade kroz vrata, sve do pojasa. Rand se zgrčio. Za tren je izgledalo kao da je čovek ispario od pojasa naviše; noge su mu se uspaničeno batrgale. Tada priđe Lan, visoki muškarac u sumorno zelenom ruhu, i povuče čoveka za kaiš. Lan je bio Moirainin Zaštitnik, vezan za nju na neki Randu nerazumljiv način. Čvrst i snažan muškarac, kretao se poput Aijela, poput vuka u lovu; mač o njegovom boku

nije izgledao kao da je deo njega, već je to zaista i bio. Spustio je radnika na pločnik i ostavio ga da sedi tu; čovekovi užasnuti krici dopreše do Randa, a drugi radnik umalo ne pobeže. Nekolicina Kaderovih ljudi koji su bili dovoljno blizu da sve vide razmenila je poglede i osvrnula se ka planinama oko grada, očigledno procenjujući svoje šanse.

Moiraina se nađe među njima hitro kao da je koristila Moć i gipko pođe od jednog do drugog čoveka. Posmatrajući njeno držanje, Rand skoro da je mogao čuti hladne, zapovedničke reči s njenih usana, toliko ubeđene u pokornost slušalaca da bi se nepokorni sami sebi učinili budalastima. Ubrzo je otklonila njihov otpor, pregazila preko svakog prigovora i nagnala ih natrag na posao. Ista dva čoveka uskoro su gurala i vukla vratnice, uz još veći trud, povremeno pogledajući ka Moiraini kada bi im se učinilo da ih ne vidi. Na sebi svojstven način, ta žena je bila i tvrđa od Lana.

Koliko je Rand znao, svi ti predmeti bili su *angreali*, *sa'angreali* ili *ter'angreali*, sačinjeni pre Slamanja sveta kako bi pružali veće količine Jedne moći ili je crpeli u razne svrhe. Svakako su bili načinjeni korišćenjem Moći, premda sada ni Aes Sedai nisu znale kako bi ih napravile. Nije imao sumnji u to da izvitoperene vratnice predstavljaju vrata ka nekom drugom svetu – ali ostali predmeti mu behu potpuno nejasni. Kao i svima drugima. Zato se Moiraina toliko trudila – želela je da otpremi što veći broj predmeta u Kulu, radi izučavanja. Nije bilo nemoguće da na ovom trgu ima više predmeta Moći nego i u samoj Kuli, premda je Kula navodno sadržala najveću zbirku na svetu. U svakom slučaju, namena se znala tek veoma malom broju tih predmeta.

Randa nije zanimalo šta se nalazi u zapregama ili da pretura po pločniku; već je otuda uzeo sve što mu je trebalo. Na neki način, uzeo je i više nego što je želeo. U središtu trga, kraj spaljenih ostataka ogromnog drveta visokog tridesetak metara nalazila se prava mala šuma visokih staklenih stubova, skoro iste visine kao i drvo. Bili su tako tanani da je izgledalo kao da će ih prvi snažniji vetar sve skršiti. Dodirnuti senkom, stubovi su ipak hvatali odsjaj sunca i razbacivali njegove odbleske i iskre na sve strane. Nebrojeno godina zalazili su Aijeli među njih i vraćali se označeni poput Randa, ali samo na jednoj ruci – označeni kao poglavari klana. Izlazili su označeni, ili uopšte nisu izlazili. Aijelke su takođe dolazile u ovaj grad, sledeći stazu koja je od njih činila Mudre. Niko drugi nije mogao ući i preživeti. *Muškarac može ući jednom, žena dva puta; više od toga znači smrt.* Tako su govorile Mudre, i to je tada bila istina. Sada je svako mogao ući u Ruidean.

Stotine Aijela hodalo je ulicama, a sve veći broj je naseljavao i zgrade. Svakoga dana, u zemljane nasipe na ulicama sađeno je još graška i zemaija, uz mukotrpno zalivanje vodom iz glinenih krčaga dovučenih s novog, ogromnog jezera na južnom kraju doline; beše to jedina slična vodena površina u čitavoj zemlji. Hiljade Aijela logorovalo je po okolnim planinama, čak i na samom Čendaru, gde su nekada dolazili samo u svrhu obreda, kada bi po jedan muškarac ili žena odlazili u Ruidean.

Kud god kročio, Rand je donosio promene i uništenje. Ovoga puta nadao se da promene podrazumevaju poboljšanje. Možda će tako i biti. Spaljeno drvo kao da mu se rugalo. *Avendesora*, legendarno Drvo života; priče nikada nisu otkrivale gde se

nalazi, i bilo je pravo iznenađenje pronaći ga ovde. Moiraina je govorila da je drvo živo, da će ponovo olistati, ali Rand je tu video samo pocrnelu koru i ogolelo granje.

Uzdahnua je i okrenuo se prema ogromnoj prostoriji, premda ne najvećoj u Ruideanu, sa dva ogromna prozora na dvema stranama. Kupolu njenog svoda ukrašavao je maštovit mozaik krilatih ljudi i životinja. Većina nameštaja u gradu odavno je istrunula, uprkos suši, a preostali deo uglavnom su izjeli insekti i crvi; ali na daljem kraju sobe stajala je jedna visoka stolica, izdeljana iz jednog komada drveta, s dobro očuvanom pozlatom, i jedan rasparen, previše širok sto kome su noge i sve ivice bile ukrašene gustom rezbarijom cveća. Neko je glačao drvo pčelinjim voskom dok, uprkos starosti, nije poprimilo mutan sjaj. Aijeli su mu namenili sto i stolicu, premda su sami bili zgroženi takvim stvarima; u Pustari nije bilo mnogo drveća dovoljno visokog i uspravnog da posluži za pravljenje takve stolice, dok za sto nije bilo nijednog.

To je bilo sve od nameštaja, po Randovom poimanju. Jedan fini svileni plavo-zlatni tepih iz Ilijana, plen iz neke prastare bitke, pokrivao je središte tamnocrvenog popločanog poda. Uokolo su bili razbacani svileni, kitnjasti jastuci živahnih boja – oni su Aijelima služili umesto stolica, premda je za njih bilo sasvim dovoljno da sednu na sopstvene pete; to im je bilo udobno kao najmekša stolica.

Šestorica muškaraca ležali su naslonjeni na jastuke na tepihu. Šest poglavara klanova, predstavnika klanova koji su za sada pristali da slede Randa – Onog Koji Dolazi Sa Zorom – mada, neki preko volje. Smatrao je da Ruark, plećati plavooki čovek proserde tamnoride kose, možda gaji neko prijateljstvo prema njemu, ali ostali ne. Svega šest od dvanaest.

Rand nije obraćao pažnju na stolicu, već prekrsti noge i sede pred Aije. Izvan Ruideana, stolice su koristili samo poglavari, i to iz tri moguća razloga: da prihvate zvanje poglavara klana, da prihvate časnu predaju neprijatelja, ili da sude. Da je u ovom trenutku seo u stolicu, dao bi im na znanje kako želi da učini jedno od troje.

Aijeli behu odeveni u *kadin'sor*, kapute i pantalone mrkih i sivih boja, kako bi se stapali sa zemljom, i mekane čizme privezane ispod kolena. Čak i ovde, na sastanku s čovekom koga su proglasili *Kar'a'karnom*, poglavarom svih poglavara, svi su o pojasu nosili noževe snažnih sečiva i sivosmeđe šoufe omotane oko vrata poput širokih šalova. Kada bi čovek prekrrio lice crnim velom, sastavnim delom šoufe, dao bi na znanje da je spreman da ubije. To nije bilo nemoguće. Ovi ljudi su beskrajno dugo nasrtali jedni na druge i borili se oko koristi ili razmirica. Posmatrali su ga, čekali su njegovu reč, ali aijelska strpljivost uvek je podrazumevala spremnost na hitar, neočekivan i nasilan pokret. Bael, najviši čovek koga je Rand video, i Džeran, tanan poput oštrice i brz poput biča, smestili su se što su dalje mogli jedan od drugog a da ne napuste tepih. Između Baelovih Gošijena i Džeranovih Šaarada vladala je krvna zavada, potisnuta delima Onog Koji Dolazi Sa Zorom, ali ne i zaboravljena. Možda je Mir Ruideana i dalje bio nenarušen, uprkos svemu što se desilo. Ipak, umilni zvuci harfe oštro su odudarali od grube netrpeljivosti između Baela i Džerana. Šest pari očiju, plavih, zelenih i sivih, na suncem opaljenim licima; pred Aijelima bi i jastrebovi izgledali pitomo.

„Šta mi je činiti da pridobijem Rejne?“, upitao je. „Ruarče, bio si siguran u njihovu podršku.“

Poglavar Taardada ga smireno pogleda; po izrazu njegovog lica moglo se pomisliti da je isklesano od kamena. „Čekaj. To je sve. Dearik će ih dovesti. Kada ih dovede.“

Sasvim sedokosi Han, zavaljen pored Ruarka, iskrivi usta kao da bi najradije pljunuo. Njegovo naborano lice bilo je ogorčeno, kao i uvek. „Dearik je video previše muškaraca i Devica kako danima nepomično sede, izbezumljeni, da bi na kraju odbacili koplja. Odbacili!“

„I pobegli“, tiho dodade Bael. „I sam sam ih video, među Gošijenima, čak i neke iz moje septe. Pobegli su. I ti si ih video, Hane, među Tomanelima. Svi smo ih videli. Mislim da znaju samo od čega beže, ali ne i kuda da odu.“

„Kukavičke zmiје“, zareža Džeran, prosede svetlosmeđe kose – među poglavari-ma Aijela nije bilo mladih ljudi. „Smrdljive guje, migolje se da pobegnū od sopstvene senke.“ Pogled mu neznatno skrenu ka daljoj strani tepiha, da bi jasno dao na znanje kako pored onih koji su odbacili koplja opisuje i Gošijene.

Bael pođe da ustane, a lice mu, ako je to uopšte bilo moguće, postade još čvršće; međutim, čovek pored njega položi mu dlan na mišicu i umiri ga. Bruan od Naka-ija beše dovoljno velik i snažan da nadjača dva kovača, ali je bio neobično smiren za jednog Aijela. „Svi smo prisustvovali begu muškaraca i Devica.“ Zvučao je skoro lenjo, a takve su bile i njegove sive oči, ali Rand je znao da to nije istina; čak je i Ruark smatrao Bruana smrtonosnim borcem i prepredenim strategom. Srećom, podržavao je Randa snažnije nego i sam Ruark. Ali Bael je pratio Onog Koji Dolazi Sa Zorom; nije poznao Randa al'Tora. „Kao i ti, Džerane. Znaš koliko je teško bilo suočiti se sa onim s čime su se oni suočili. Ako ne nazivaš kukavicama one koji su poginuli ne mogavši to da podnesu, zar možeš nazvati kukavicama one koji su pobegli iz istog razloga?“

„Nikada nije trebalo ni da saznaju“, promrmlja Han, stežući svoj plavi jastuk sa crvenim kićankama kao gušu nekog neprijatelja. „To je bilo namenjeno samo onima koji su bili kadri da uđu u Ruidean i prežive.“

Nije se obraćao nikome posebno, ali reči je svakako namenio Randu. Rand je svima obelodanio šta je saznao među staklenim stubovima na trgu; otkrio je toliko toga da ni poglavari ni Mudre više nisu mogli da sakriju ostatak. Ako još postoji Aijel koji ne zna istinu, to mora biti neki koji nikog nije sreo u ovih poslednjih mesec dana.

Istina je bila daleko od veličanstvenog ratničkog nasleđa u koje su mnogi verovali – Aijeli su nastali od bespomoćnih izbeglica posle Slamanja sveta. Naravno, tada su svi preživeli bili izbeglice, ali Aijeli sebe nikada nisu smatrali bespomoćnima. Najgore od svega bilo je što su nekada pratili Put lista, odbijajući da počine nasilje čak i u životnoj opasnosti. Aijel, prevedeno sa Starog jezika, znači „posvećen“, a bili su posvećeni upravo miru. Nasleđe današnjih Aijela nije ništa do skršeni zavet nebrojenih pokolenja. Preostao im je samo jedan deo stare vere: svaki Aijel bi radije umro nego dotakao mač. Uvek su to smatrali delom svog ponosa, svoje različitosti od ljudi izvan Pustare.

Rand je čuo kako Aijeli pominju neki greh zbog koga su bačeni u jalovu Pustaru. Sada su svi znali kakav je to greh bio. Muškarci i žene koji su sagradili Ruidean i umrli ovde – retko pominjani Džen Aijeli, klan koji to nije bio – sačuvali su veru u Aes Sedai iz vremena pre Slamanja. Bilo je teško prihvatiti istinu za koju se toliko dugo verovalo da je laž.

„To je moralo biti izrečeno“, kaza Rand. *Imali su pravo da saznaju. Nijedan čovek ne treba da živi u laži. Njihovo sopstveno proročanstvo govorilo je kako ću ih slomiti. I nisam mogao drugačije.* S prošlošću je svršeno; sada je trebalo da brine o budućnosti. *Nekim od ovih ljudi nisam prijatan, a neki me mrze i zato što nisam rođen među njima, ali krenuli su za mnom. Potrebni su mi, svi.* „Šta je sa Mijagomama?“

Erim, koji je ležao između Ruarka i Hana, odmahnu glavom. Njegova nekada jarokocrvena kosa sada je napola pobelela, ali zelene oči zračile su mladičkom snagom. Široke, tvrde šake svedočile su da te snage još ima i u njegovim rukama. „Timolan srlja i ne znajući na šta će mu se noge dočekati.“

„Kada je Timolan bio mlad poglavar“, kaza Džeran, „pokušao je da ujedini klanove i omanuo. Neće mu goditi to što je neko najzad uspeo u tome.“

„Doći će on“, reče Ruark. „Timolan nikada nije verovao da je Onaj Koji Dolazi Sa Zorom. A Džanvin će dovesti Šijande. Ali oni će pričekati. Pre svega moraju da raščiste u svojoj glavi.“

„Moraju da prihvate da je Onaj Koji Dolazi Sa Zorom mokrozemac“, zareža Han. „Bez uvrede, Kar’a’karne.“ Njegov ton nije bio laskav; poglavar, pa ni poglavar svih poglavara nije kralj. U najboljem slučaju, prvi je među jednakima.

„Čini mi se da će na kraju pristići i Darini i Kodare“, reče Bruan smireno. I hitro, ne bi li popunio tišinu koja nekog može navesti na ples kopalja. U najboljem slučaju, prvi među jednakima. „Beznađe ih je okrnjilo više nego sve ostale klanove.“ Beznađem su Aijeli počeli da nazivaju stanje izgubljenosti koje se okončava begom od samog sebe. „U ovom trenutku, Mandelain i Indirijan se trude da zadrže klanove na okupu. Obojica će lično želeći da vide zmajevе na tvojim rukama, ali ipak će doći.“

Tako je ostao još samo jedan nepomenut klan, onaj o kome niko nije želeo da razgovara. „Kakve su vesti o Kuladinu i Šaidoima?“, upita Rand.

Odgovorila mu je tišina, narušena samo nežnim, smirenim zvucima harfe u pozadini. Svi su čekali da neko drugi progovori, pokazujući nešto najbliže nelagodnosti što se može videti kod Aijela. Džeran je namršteno gledao u svoj palac, dok se Bruan poigravao srebrnastim resama na svom zelenom jastuku. Čak je i Ruark bio zagledan u tepih.

Graciozni muškarci i žene u belim haljinama zađoše među utihnule; nasuše vino u srebrne pehare kraj svakog člana skupa i donesoše srebrne poslužavnike s maslinama, tako retkim u Pustari, ovčijim sirom i bledim, smežuranim orasima koje su Aijeli nazivali *pekare*. Aijelska lica koja su virila iz tih svetlih haljina bila su neobično krotka, oborenih pogleda.

Gaišaini su bili zakleti da pokorno služe na godinu i jedan dan, bili oni zarobljeni u bici ili pljački, i da za to vreme ne dodiruju nikakvo oružje i ne čine nikakvo nasilje,

dok se najzad ne vrate svom klanu i svojoj septi kao da se ništa nije dogodilo. Čudan odjek Puta lista. Đić'toh, čast i dužnost, zahtevali su to, a kršenje đić'toha bilo je bezmalo nešto najstrašnije što Aijel može učiniti. Možda i najstrašnije. Neki od ovih ljudi su možda služili i poglavare sopstvenih klanova, ali niko to ne bi pokazao ni titrajem oka, čak ni pred rođenim sinom ili kćerkom, sve dok traje vreme gaišaina.

Randu najednom sinu da je ovo bio istinski razlog zbog kojeg je sve što je obelodanio tako teško palo Aijelima. Mora da im se učinilo kako su njihovi preci bili zakleti gaišaini, u svoje ime i u ime svih narednih pokolenja. A sva ta pokolenja, sve do današnjeg dana, prekršila su đić'toh dohvatajući se koplja. Jesu li i ljude ispred njega morale slične brige? Đić'toh je za Aijele bio vrlo ozbiljan pojam. Gaišaini otidoše, skoro bešumno, u svojoj laganoj obući. Nijedan od poglavara klanova nije posegao za vinom ili hranom.

„Postoji li ikakva nada da će se Kuladin sastati sa mnom?“ Rand je znao da ne postoji; prestao je da šalje zahteve za sastanak kada je saznao da Kuladin živim glasnica dere kožu. Ali bio je to način da ostali progovore.

Han frknu. „Jedini glas koji smo dobili od njega jeste da je namerio da te živog oguli kada te sledeći put susretne. Zvuči li ti to kao da će razgovarati s tobom?“

„Mogu li da odlomim Šaidoe od njega?“

„Oni ga prate“, reče Ruark. „On uopšte i nije poglavar, ali oni veruju da jeste.“ Kuladin nikada nije kročio među staklene stubove; možda je čak i dalje verovao da su sve Randove reči laž. „Tvrđi da je on Kar'a'karn, a oni i u to veruju. Šaido Device su došle, ali samo zbog svog društva; ni to ne bi učinile da Far Dareis Mai nisu ponele tvoju čast kada niko drugi nije hteo.“

„Slali smo izviđače da motre na njih“, reče Bruan, „a Šaidoi ih ubijaju kad god im se ukaže prilika – Kuladin je započeo bar šest krvnih zavada – ali za sada nema znaka da će nas napasti dok smo ovde. Čuo sam da tvrdi kako smo oskrnavili Ruidean i da bi obeščašćenje bilo još gore kada bi nas ovde napao.“

Erim zabruna i promeškolji se na jastuku. „U stvari želi da kaže kako ovde ima i više nego dovoljno kopalja da ubije dvostruko više Šaidoa nego što ih ima.“ Ubacio je komad belog sira u usta i zarežao preko zalogaja: „Šaidoi su oduvek bili kukavni lopovi.“

„Nečasni psi“, rekoše Bael i Džeran u isti glas pa se smesta pogledaše kao da se osećaju uzajamno prevareni.

„Bili nečasni ili ne“, tiho prozbori Bruan, „Kuladinovi ljudi su sve brojniji.“ Zvučao je smireno, ali je ipak duboko otpio iz pehara pre nego što nastavi. „Svi znate o čemu govorim. Neki koji nakon beznađa pobegnu ne odbacuju koplja. Umesto toga pridružuju se Šaidoima.“

„Nijedan Tomanel se nikada nije odrekao klana“, zareža Han. Bruan pogleda preko Ruarka i Erima i namerno oslovi poglavara Tomanela: „Događalo se u svakome klanu.“ Nije čekao da mu reč bude osporena po drugi put, već se zgodnije namesti na jastuku. „Ne može se to nazvati odricanjem od klana. Jednostavno pristupaju svome društvu, kao Šaido Device koje su ovde pronašle svoj Krov.“

Ovoga puta niko nije doveo njegove reči u pitanje, premda se čulo i negodovanje. Pravila aijelskih ratničkih društava bila su veoma složena, i njihovi članovi su ponekad bili privrženi društvu podjednako snažno kao i svom klanu. Na primer, članovi istog društva ne bi se borili između sebe čak ni kada bi im klanovi bili u krvnoj zavadi. Neki su čak odbijali da se venčaju sa ženama iz porodica nekih od bliskih članova društva, baš kao da su im bliske rođake. Rand nije želeo ni da pomišlja na običaje Far Dareis Mai, Devica Koplja.

„Moram znati šta Kuladin smerá“, reče im. Kuladin je bio poput medveda kome je pčela ušla u uho; mogao je jurnuti u bilo kom pravcu. Rand je oklevao. „Da li bi čast bila pogažena ako bismo vratili neke ljude u njihova društva među Šaidoe?“ Nije morao podrobnije da objašnjava na šta misli. Svi do jednog se zgrčise, čak i Ruark, a pogled im se tako sledi da je sva vrešina iz sobe nestala.

„Taj vid uhođenja“ – Erim iskrivi usne izgovarajući „uhođenje“ kao da sama reč ima ukvaren ukus – „bio bi ravan uhođenju sopstvene septe. Niko častan to ne bi učinio.“

Rand se uzdržao od pitanja da li bi možda mogli naći nekog koga čast malo manje grebe. Aijelski smisao za šalu bio je čudan, često i surov, ali u nekim stvarima bili su smrtno ozbiljni.

Rešio je da promeni temu, pa upita: „Ima li vesti s one strane Zmajevog zida?“ Znao je odgovor; takve vesti se brzo šire, čak i među onolikim Aijelima okupljenim oko Ruideana.

„Nema ničega vrednog pomena“, odvrati Ruark. „Među drvoubicama ima toliko nevolja da sve manje torbara posećuje Trostruku zemlju.“ Tako su Aijeli nazivali Pustaru: kaznu za svoje grehe, zemlju koja iskušava njihovu hrabrost, nakovanj na kome se kuju. „Drvoubicama“ su nazivali Kairhijenjane. „Zmajeva zastava i dalje leprša nad Kamenom Tira. Tairenci su se pokrenuli ka severu, do Kairhijena, kako si naredio, da bi delili hranu drvoubicama. Ništa drugo.“

„Trebaló bi da pustiš drvoubice da skapaju od gladi“, promrmlja Bael, a Džeran glasno zaklopi usta. Rand pretpostavi da je bio zaustio da kaže isto to.

„Drvoubice zavređuju samo pogubljenje, ili da budu prodani u Šari, kao životinje“, sumorno reče Erim. Tako su se Aijeli ophodili prema onima koji nepozvani stupe u Pustaru; samo su zabavljači, torbari i Krpari bezbedno putovali, premda su Aijeli izbegavali Krpare kao da prenose bolest. Šara beše ime zemlje s druge strane Pustare; čak ni Aijeli nisu znali mnogo o njoj.

Uglom oka, Rand opazi dve nestrpljive žene u visokom lučnom dovratku. Pošto vrata nije bilo, neko je na njihovo mesto okačio niske perli obojene u plavo i crveno. Jedna od dve žene bila je Moiraina. Razmislio je da li da ih natera da sačekaju; Moiraina je imala onaj nepodnošljivi zapovednički izraz na licu – očito je očekivala da prekinu sve zarad nje. Međutim, razgovor je zaista bio iscrpljen, i po očima muškaraca video je da ne žele da nastave. Trebaće im odmor nakon pomena beznađa i Šaidoa.

Uzdahnuo je, pa ustade, a poglavari klanova se povedoše za njim. Svi izuzev Hana bili su podjednako visoki kao Rand, ili viši. U Randovoj domovini, Hana bi smatrali prosečno visokim, dok je među Aijelima važio za onizeg. „Znate šta mora biti